

8° ANNÉE.

№ 8—10. 1930.

STUDENSKYJ VISNYK

PUBLIÉ PAR L'UNION NATIONALE DES ASSOCIATIONS D'ÉTUDIANTS D'UKRAINE

Août — Octobre

СТУДЕНСЬКИЙ ВІСНИК

РІЧНИК VIII.

ПРАГА

Ч. 8—10. 1930.

Серпень — Жовтень

ЦІНА КЄ 3—

Зміст.

Юрій Луца: Київські легенди	1
I. Про шевця Кожум'яку.	
II. Про Святу Софію.	
Делегатам на восьмий річний зїзд ЦЕСУС-а	2
О. Б-в: На порозі нового академічного року	3
М. Мухин: Советські Волконські	6
Події в Східній Галичині	8
Звіт Управи ЦЕСУС-а за рік 1929—30	10
Міжнародні студенські зїзди 1930	17
ЦЕСУС	25
З життя українського студентства	26
З життя чужинного студентства	26
Надіслані книжки та журнали	27
Різне	28

Помешкання редакції та адміністрації:

Praha-Smíchov, Nádražní ul. č. 46.

Поштова адреса:

Praha, hlavní pošta, příhrádka č. 411, «Studenský
Visnyk».

Гроші посилати на адресу:

Praha, Živnostenská banka, «CESUS» («Stud. Visnyk»).

BANKA ČESKOSLOVENSKÝCH LEGIÍ

V PRAZE II., NA POŘÍČÍ.

4 místní expositury, 16 filiálék, 6 sezonních směnárén.

Telegramy: LEGIOBANKA, PRAHA. Telefon serie: 265-5-1, 301-4-1.

VŠESTRANNÁ BANKOVNÍ SLUŽBA

СТУДЕНСЬКИЙ ВІСНИК

STUDENSKYJ VISNYK

видає Центральний Союз Українського Студентства („ЦЕСУС“)

Річник VIII.

Прага.

Ч. 8—10. 1930.

Юрій Липа.

Київські легенди.

I. Про шевця Кожумяку.

Ой і славен Київ
Та по всій Україні,
Тай на цілий світ
Від віку і до нині,
І до кінця літ.

Увесь Київ у татарській неволі,
Тільки швець — Кожумяка на Подолі

Шкуру мне,
Реміння тне,
Тяжкую пісню співає.

І прийшли до шевця Кожумяки чесні мужі і жони,
А він каже — що скиглите ворони?

Шкури мне,
Реміння тне,
Тяжкую пісню співає.

І прийшли до шевця благочестиве попівство.
Попівство — каже швець, — лінивство.

Шкури мне,
Реміння тне,
Тяжкую пісню співає.

І прийшов до шевця сам Володимир князь:
— Князеві від шевця зась. —

Шкури мне,
Реміння тне,
Тяжкую пісню співає.

І прийшли до шевця Кожумяки — дрібні діти, —
І не міг швець усидіти,

Шкури рвав,
Булаву брав,
Став і стиха говорити:

— Ой годі вам діти лебедіти, —
Що над нашим ланом
Тільки Київ паном!

Ой і славен Київ,
Та по всій Україні,
Тай на цілий світ
Від віку і до нині,
І до кінця літ!

II. Про Святу Софію.

Будувало дванадцять лицарів Софію,
Що збудують день мине,
Земля проглине,
Сміються люде на таку чудасію.

Будувало дванадцять лицарів — роки,
А в ночі їм Мати Свята
Вкладала в уста
Пісню про храм високий.

Сталось чудо велике одної ночі:
Вийшла з землі рано
Софія осіянна,
Вийшла, засліпила людям очі.

Делегатам на восьмий річний зїзд ЦЕСУС-А!

Короткий час ділить нас від того дня, коли студенські відпоручники Соборної України, цей мозок народу, зїйдуться восьмий раз на наради, щоби намітити дальший плян праці своєї студенської Централі «Цесус-а», якому припало історичне завдання — зібрати колективну силу усього українського студентства для оборони інтересів нашої нещасної Батьківщини — так в себе дома як й на міжнародньому форумі. Маємо розглянути на черговім зїзді Цесус-а багато пекучих справ: мусимо застановитися над притягненням нових молодших товаришів до тяжкої та відповідальної праці для нашого студентства та народу, маючи на увазі факт, що ми сини бездержавної нації й що тому на нас тяжить далеко більший обовязок супроти свого народу ніж на студентстві державних націй. Маємо дальше розглянути справу сильної матеріяльної підтримки для нашої Централі, без якої вона не може існувати та не зможе сповняти своє так тяжке завдання. І над справою нашої пропаганди серед чужинців треба буде зїздови застановитися та ухвалити деякі корективи в нашій міжнародній студенській політиці. І багато інших справ маємо вирішити на празькім зїзді Цесус-а, з котрих кардинальне питання, це справа дальшого осідку Цесус-а та пропорціональне розподілення праці членів Управи Цесус-а між поодиноких референтів, обраних на зїзді.

Ми віримо в карність та товариську толерантність наших делегатів, щоб таким чином напруживши всю нашу колективну силу — ми змогли дати максимум нашої праці на з'їзді Цесус-а. З цією вірою вітаємо горячо наших делегатів та кличемо до них з щирої душі: «До скорого побачення у Празі!»

О. Б—в.

На порозі нового академічного року.

В найближчих вже днях поплинуть знову нові сотні наших наймолодших товаришів на різні високі школи. Не маючи ще й до сьогодні на Західній Україні своїх високих шкіл, наші студенти губляться серед тисяч чужого, ворожого їм студентства, стають у великій мірі спаралізовані у своїй діяльності, мусять дусити в собі свої національні почування, настроюватись бодай позірно прихильно до ворожої держави, до ворожої школи, до ворожого суспільства. Однак такий стан, що впливає з сучасного політичного положення, кладе і певні завдання на українське студентство. Коли ще до світової війни український студент мав свободу рухів — а його максимальним домаганням було допомогти частині українського народу, перебуваючого в тодішній Австрії, вибороти заснування українського університету у Львові, то в повоєнній добі ці обов'язки українського студента стали значно більшими. У своєму національно-політичному розвитку пішла українська нація далеко вперед, її максимальним домаганням стала своя власна держава й це максимальне домагання перенеслось і на українське студентство. Впливаюча з цього домагання боротьба за його реалізацію диктує українському студентові бути в перших її рядах, бути постійним ініціатором в кожній ділянці цієї боротьби, чи то в культурній, чи господарській, шкільній чи політичній.

Однак, коли приглянутися ближше українському студентству, то доводиться ствердити, що більшість його до цієї боротьби ніяк не підготована, щоби більше — навіть не має охоти, себе до неї підготувати. На такий стан українського студента складається багато різних причин. Першою найважливішою причиною є ворожа держава з цілим своїм адміністративним апаратом, з цілим кольосальним штабом поліцаїв та шпіцлів, при допомозі яких змушує українського студента кривити своїми почуваннями, говорити одне, а чинити друге, позбавляє його тої необхідної для нормального розвитку прямолінійності. З другого боку не меншою причиною являється те, що більшість нашого студентства, це товариші, яких батьки витиснули прямо до середніх шкіл, бажаючи, щоб «синові чи дочці легше жилось». Наслідком цього, тим тяжким національним вимогам і великому розвитку інтелігентної людини, лише малий процент студентства вповні відповідає. Ці причини й вияснюють ту обставину, що з кількох тисяч українських студентів, які зараз перебувають на Західній Україні є заледь

добрих кілька десятків активними чи то в культурній чи в політичній чи в якійсь іншій громадській ділянці. Рештаж може щойно по закінченню студій на високих школах бути пересічними адміністративними урядниками, і то в добавку ворожій держави. Якаж користь від цього українській нації в її боротьбі за свою державу? Ніяка! Колиж зважити, що сама Рідна Школа випускає рік річно сотні абітурієнтів, які йдуть на чужі університети, стають потім урядниками чужої держави, на чужій території, то витрати сполучені з удержуванням Рідної Школи стають очевидними. Бо не для цього існує серед наших тяжких матеріальних обставин Рідна Школа, щоб постачати ворожій державі добре вихованих людей. Саме протилежним є її заданням. Але причини цього зла треба шукати в тій обставині, що наше студентство від ліквідації УВШ у Львові, до сьогодні не зуміло себе віднайти, не зуміло створити для себе такі організаційні форми, в яких моглоб воно бути активним, де моглоб воно увідомити собі те важке завдання, перед яке самі обставини його поставили, щоб могло воно вступаючи до високих шкіл — виробити собі певний плян діяльності по їх закінченню. Другою причиною є те, що ніхто не цікавиться, де властиво діваються рік-річно сотки тих українських студентів, що кінчають свої високошкільні студії. Політичний розгардіяш на Західній Україні довів сьогодні до того, що опіка над молодю кінчиться на матеріальній допомозі студентові. Що з тим студентом потім діється, це нікого не цікавить. Якжеж можна тоді вести пляново боротьбу за відновлення нашої державности, коли українську інтелігенцію пускається самопасом? Інша річ, що завданням кожного є пробиватися в життю, шукати собі самому приміщення, але з другої сторони не треба забувати про вище сказане, що більшість нашого студентства була нарочно післана батьками до середніх шкіл, що більшість з них за час свого перебування в середній школі з тяжким трудом пробивалась з кляси до кляси.

Правда, ініціатива повинна вийти від самих студентів в напрямі створення такої організації, яка би приміщувала на наших землях всіх тих, що кінчають високі школи, яка би звертала більшу увагу на те, в якій саме ділянці той чи інший студент може себе проявити; яка врешті моглаб в злуці з іншими організаціями обміняти приплив до середніх шкіл, а більшу частину нашої молоді повернути в іншому напрямкові, до інших шкіл, як промислових, так торговельних. На жаль до сьогодні не існує в нас такої організації, студентство є, загально беручи, пасивне. Ті нечисленні одиниці, які й бажають і мають здібність бути активними, є під великим тиском пасивности загалу студентської маси. Наслідком цього майже всі почини до організованої праці все кінчаються починами, не мають ані свого належного пляну, ані реалізації. А так воно не повинно бути! Серед наших обставин та наших завдань не повинно бути пасивного студента, не повинно бути нездібного до праці в тій чи іншій ділянці висо-

кошкільника. Стає дивним, що висококільник, який по укінченню своїх студій має бути одним з чільних людей нації, потребує самий провідника. Якжеж може бути тоді мова про скорий розвиток нації, про успішність її тяжкої боротьби!

Для приміру візьміть програм діяльності якоїбудь студенської організації, її цілорічний білянс і переконаєтеся про ту велику убогість, майже про цілковиту бездіяльність. Бо влаштування вечерниць, чи Шевченківського концерту — не можна сьогодні вже рахувати на карб діяльності студенської організації. Коли нарід кривавиться за свою державу, то тоді і діяльність мусять бути іншою. Безконтрольність і потурання ворожій силі цій бездіяльності не дає можности, як Ніцше каже: «тягнути до відповідальности тих безсилих». Що правда є одиниці, які аж надто добре розуміють завдання українського студентства, але на жаль це тільки одиниці, які в добавку є переобтяжені цілим рядом іншої функцій. На весні цього року відбувся у Львові зїзд української академічної молоді. Зїхалися десятки делегатів, вивнесли цілий ряд резолюцій, покликали до життя Екзекутиву і на цьому увірвалось. Увірвалось тому, що до складу Екзекутиви увійшли такі товариші, які виконують цілий ряд інших обов'язків. Передати кому іншому цю екзекутиву було неможливим просто тому, що таких людей, які були б повели працю в належному напрямкові й змогли рвати зі собою вперед пасивну студенську масу, не було.

Серед такого стану українського студентства приходять в його ряди нові сотні, збільшається число українських студентів, але яка користь з цього для нації в її сучасній добі? Чи зміниться щось на краще серед самого студентства, чи піднесеться його активність, можна сумніватися на підставі уплинулих минулих років.

Щоправда — краєве студентство має на свою оборону той факт, що наша політична думка на Заході України є більш як неясною, вона є туманною, як висловився на останньому зїзді ЦЕСУС-а один з краєвих делегатів. З жалем треба признати раяцію, алеж ніхто не примушує краєве студентство, щоб воно бродило в тій туманности, щоб через ту туманність воно опускало руки й було пасивним. Самі обставини на краще не зміняться, за їх зміну треба завзято боротись, треба мати відвагу «тягнути до відповідальности». А для цього треба вже врешті створити краєвий Союз Студенських Організацій, який вів би сувору контролю над діяльністю поодиноких своїх членів, який став би провідником тисяч українських студентів на Заході України. Уже на минулорічному зїзді ЦЕСУС-а було стверджено, що при такому організаційному стані краєвого студентства, в якому воно знаходилось в жовтні минулого року, Центральна не є в силі нормально працювати, вона з огляду на свій осідок не може без видатньої помочі самих краєвих організацій охопити провід над студентством. Таке було стверджено, тільки на жаль на поліпшення

стану за винятком зїзду краввого студенства нічого не зробилось.

Кожий український студент розуміє як слід свої завдання супроти поневоленої Батьківщини, то він не сміє обмежуватись до вивчення свого фаху для більш чи менш вигідного влаштування себе, а мусить боротися, для цієї боротьби організуватися і в першу чергу *вести організаційно всю свою працю*. Плиткість і анархізм *мусять бути заступлені твердістю і організованістю, бо тільки в цьому запорука нашої перемоги.*

М. Мухин.

Советські Волконські.

Советський «самоотверженный малоросс», Андрій Хвиля в ч. 6 «Критики» — харківському «журналі-місячнику марксистської критики та бібліографії» гірко скаржиться на те, що є й тепер такі російські культурні діячі «що не тільки під великодержавним «настроєм» відкидають можливість існування української мови, а намагаються «науково» уґрунтувати відсутність української і білоруської мов.

На їхню думку мова українська — не мова, а лише «малоросийский говор русского языка». І цю теорію виносить та пропагує не якийсь там приватний чоловіча — ні! Її уґрунтують і поширюють з трибуни 2-го московського державного університету.

Є при педфакультеті цього університету «бюро заочного обучения». Це бюро подає численній аудиторії устами своїх професорів такі «наукові» відомости про російську мову (див. книгу проф. И. Г. Голанова «Русский язык». Бюро заочного обучения при педфак. 2 Москв. Бс. Ун. Москва 1929)*):

«Современные живые говоры русского языка понимаемого в широком смысле, распадаются на три большие отдела: великорусский, белорусский, малорусский, называемый в последнее время чаще украинским».

Але поруч з цими, так би мовити, загально теоретичними відомостями проф. Голанов дає ще й директиву з трибуни московського університету, як учителі мають практично в своїй роботі поводитися з такою великою соціальною зброєю, як мова. Він старанно розробляє питання взаємин між літературною мовою (російською) і «народними говірками» (українською й білоруською мовами):

«Завдання школи що до народніх говірок є подвійне: учитель мусить вивчати місцеву мову і для успішности своєї педагогічної праці і для збирання місцевих особливостей, як цікавого матеріалу для діалектології, се-то для науки про російські говірки; в той самий час він поступово мусить заступати народню мову своїх учнів літературною мовою, бо лише при цій умові він приєднає їх до російських та світових культурних надбань».

Як бачимо — московський університет, як того й належало сподіватися, має своїх Волконських... Української мови немає. Це лише один «из народных говорів русского языка». України теж немає, бо «каждый отдельный говор, как бы обширен он ни был, занимает лишь часть русской территории и число лиц, пользующихся им, сравнительно невелико».

Немає України, немає українського народу, є лише «малороси», і то не на еміґрації — десь у Болгарії чи там Сербії, а в СРСР, є одна лише літературна мова — російська, а те, що «в последнее время чаще называется украинским языком» — лише одна з російських говірок. Відповідно до цього проф. Голанов дає певну провідну лінію тим, хто вивчає курс «русского языка московского университета»: все повинно стати на службу ліквідації «говірів», се-то української і білоруської мови. Професор добре розуміє, що за відповідної політики — школа, кооперація, військова служба, промисловість, торгівля, можуть бути зброєю, з допомогою якої можна нищити «народню говірку» і заступати її «литературным русским языком». Адаже проф.

*) Частину нижче наведених цитат подаю в мові ориґіналу для заохочення «аромату» й стилю цих русифікаційних документів.

Голанов дає цілком виразну директиву: «Учитель... постепенно должен заменить народную речь своих учеников литературным языком».

Коли зважити ту обставину, що в безпосередній сфері впливів проф. Голанова може бути безліч майбутніх шкільних учителів тих семи мільонів українців, що мешкають в сучасних межах РСФСР — на Курщині, Вороніжчині, Дону, Кубані і т. д., і яких Совлада старанно русифікує та ізотме від впливів української культури, в чому пальма першинства безперечно належить Наркомові освіти Луначарському, то можна собі уявити можливий розмір пропаганди цього совволконського. Це не лише теоретичне угрунтовання русифікації українців, як про це дуже делікатно й обережно (ше-б пак!) мимрить п. Хвиля. Але проф. Голанов не є самотній у своїм високім завданні «поступового» та ще й советського нищення української мови, та приєднання українців до «російських та світових культурwartостей». Ось ще один учений лінгвіст і навіть марксист г. Данілов, що виступає в журналі «Марксизм и литература». Його виступи свідчать про те, що волконсько-голанівська пропаганда має яскраву тенденцію поширювати свої впливи навіть на Полтавщину, де за УССР теж ґрунт не дуже несприятливий для «замены народного говора» «литературным языком»; адже в 1923 році, а може ще й тепер, ректором полтавського інституту народної освіти був колишній лідер «молодшої генерації» російських націоналістів у Києві — Кутєпов, а деканом того ж ІНО адютант Кутєпова і знаний ренегат Сергій Грушевський. В якому дусі вони могли проводити, ці запеклі вороги українства, в цій школі, що мала виховувати майбутніх учителів, і то у Полтаві, цьому «серці України» — легко собі уявити.

Загальний погляд Данілова на речі такий:

«Язык рабочих российской и украинской республики один и тот же: это русский язык послеоктябрьской эпохи. Разница лишь в окраске звуков и фонетическом складе языка. К украинскому языку белецкие рабочие прибегают лишь для того, чтобы не оторваться от массы, не потерять с ней связь».

До речі, Данілов більшість українських слів, яких уживають у розмові білецькі робітники уважає зовсім не українськими, а «древне русскими» чи пак «старыми южно-русскими». Так наприклад, що до слова «товар» Данілов зауважує «скот во множественном числе — древне-русское слово «худоба» — старое южно-русское слово», «хлопец більшає — древняя форма», і безліч інших *).

Данілов, дослідив «говор» м. Білики полтавської округи, подавши кілька міркувань що до «не совсем еще сложившегося литературного языка», він приходить до такого висновку про мову білицького активу — себ-то білицьких комуністів, комсомольців, тощо:

«Этот язык идет в сторону овладения богатствами и литературной украинской речи и русской политической терминологии. Процесс этот естествен и сломить его никому не удастся. Он обязывает считаться с собой и законодателям литературного украинского языка. А что последние не всегда считались с ним, указывает, например, факт восстановления литературной речью ряда архаизмов (Калищенко говорит по этому поводу: «Учителя говорят так, как 500 лет назад говорили») вместо циркуляр — обіжник, вместо карандаш — олівець и т. д. и заимствование слов из западно-европейских языков (страйкувати, напір, негативно, пропозиція, мана, мур), для которых имеются распространенные в массе русские эквиваленты: бастовать, бумажка (!), отрицательно, предложение, карта, каменная стена. Такое игнорирование русской речи, как *речи октябрьской революции* (ну, звичайно, як можна обійтись без такого урочистого аргументу!) лишь дезорганизує масу и отталкивает ее от изучения родной литературной речи. Не даром тот же Калищенко, озлобленный непонятными новшествами в литературном украинском языке, ворчит: «его Петлюра выдумал».

*) Фільологічні вправи Данілова надруковані у третьім томі «Ученых записок института языка и литературы российской ассоциации научно-восстановительских институтов», М. 1928.

В цих «марксистських» висновках Г. Данілов дає, поперше, низку певних аргументів для Голанова, ніби протягуючи йому руку («еще не совсем сложившийся литературный украинский язык», «язык идет в сторону овладения русской политической терминологией»), обстоювання того, щоби вживати русизмів замість європеїзмів, по друге Данілов приєдується до думки якогось Калішенка, що «учителі говорять, так як 500 років тому», та про те, що українську літературну мову «Петлюра вигадав», а це вже аргумент найбільш обеззброючий в умовах совєтської дійсності, особливо в межах УССР; нарешті Данілов обурюється тим, що при всіх здочинах ще й ігнорують «руську речь, как речь октябрьской революции».

Що правда, Данілов не так вже отверто виступає, як проф. Голанов. Його завдання більш обмежене — лише наблизити сучасну українську мову до російської. Для придбання почесного титулу «совєтського Волконського» цього трохи замало. Він, так би мовити, лише совєтський Трубецькой (проф. віденського університету, у своїх «Основах русского мировоззрения» уболює над невідповідним шляхом розвитку української мови і дає ряд рецептів для наближення її до російської; трохи відомий українській суспільності завдяки своїй полеміці в українській справі з проф. Дм. Дорошенком, що то чилася на сторінках «Євразійського Временника» та «Євраз. Хроніки»). Але ж, почекайте, не все одразу — зпочатку наблизити до російської мови, потім ще більше наблизити, потім ще трохи, ще трошечки й нарешті замість української мови будете мати «один великий могучий русский язык». Калішенки з Білць; та Данілови з Москви — які обєднані до купи могли би з початку поволі, а потім все дужчим і дужчим темпом взятися за «собираніє русских земель» чи то пак «языков», Калішенки не таке вже рідке явище: перегорніть лише твори Семенов та Вал. Поліщуків — спіткаєте там сливе виключно рекомендовані Даніловим слова, як «бумажка, бастуєть» то-що. А мова совєтаєт «Пролет. Правди», «Комуніста» та інших — це ж справжня даніловщина, систематичне, щоденне викривлювання української мови, застїчування її безліччю русизмів, навмисне калїчення й вульгаризація її.

Совволконські-Голанови можуть не хвилюватися за майбутнє: дбати про те, щоби «заменить украинский местный говор на литературный русский язык» в кому на Україні. Лише, що робиться це дещо хитрїцтвами шляхами — поки що не «замїною», а «наближенням» — в цьому ж «наближенні» й полягає увесь фокус і т. зв. українїзації — і взагалі цілої «національної політики» компартії на Україні й так широко реклямованого останніми часами «наближення двох культур».

Події в Східній Галичині.

1. «Саботажі».

При кінці жнив, по зведенню збіжа на терені Польщі, Шлеська, Познаня і Східньої Галичини почали появлятися пожежі, які з кожним днем ставалися частїйшими і нищили увесь збір жнив більших земельних власників, без ріжниць народности і віроїсповідання. Польські урядовці і опозиційні органи сейчас звернули на це увагу, вказуючи на асекураційну спекуляцію, як на причину пожеж. Подібні заміти заповнили і всю українську пресу.

Твердження це опиралося о слїдуєчі дані: надсподівано гарний урожай спричинив катастрофальний упадок цїн рїльничих продуктів. Корець жита спав до цїни 12 золотих. Цей факт грезив катастрофою для всіх більших рїльничих господарств. Бо не тільки, що управа рїлі не приносила ніякого хїсна, але не покривала навіть вложеної праці. Спекуляція на асекурацію оставала яко одинокий вихід з небезпеки. В той спосіб можна було запобїгти дальшому упадкові цїн збіжа, а заразом, ошадивши собі праці, можна було одержати за знищений збір зі жнив чималий капїтал.

Одначе дуже скоро у Східній Галичині польська преса і місцева польська адміністраційна влада про свою власну (визше наведену) аналізу причин пожеарів забула... До цього причинилися рухи передвїборчі і підготовка до заклїчення українського виборчого бльоку. Пїлсудський рїшився ужити всяких засобів, щоби позискати собі галицьке польське мїське шумовиння,

відвернути його увагу від подій в нутрі Польщі і терором змусити українське населення до віддання голосів при виборах на урядову лісту.

Кинено зазив і в цілій Галичині почалися збори і віча місцевого польського шумовиння, де взиваючи до пімети за пожарі на українських інституціях, проводирі місцевих прихильників Пілсудського в демагогічно-провокаційний спосіб перенесли увесь одум за заграви пожарів на українське населення.

Часописи польські заповнилися провокаційними резолюціями, закликами до оборони і погрозами. Акцію підпалів приписано українським резолюціонерам УВО. Місцева адміністраційна влада запровадила примусову сторожу стирт збіжа з місцевого сільського населення і наложила на громади матеріяльну відповідальність за пожарі. Крім цього вивішено відозви до населення, в яких визначено за спіймання саботажисти нагороду дві тисячі золотих.

Одначе всі ті накази і зарядження справи в бажаний спосіб не вяснили. Сільська сторожа зловила кількох власників стирт на підпалі. Такий фалт мав місце в бережанськiм повіті, в селі Кривім, яке належить до львівського латинського архієпископа, де сільська варта разом з польським поліціантом зловила управителя і форналя фільварку, які переодягнені старалися запалити стирти збіжа, що належать до того-ж фільварку. В селі Вербів пов. Бережани, де 31-го серпня згоріли будинки більшого земельного господарства, при поліційнім слідстві господар Паньків зізнав, що, побачивши огонь, побіг будити властителя, якого застав в снігах — як він спокійно приглядався пожареві на своїм власнім подвір'ю. Такі і подібні припадки трафилися і в інших повітах, одначе польська поліція в тім напрямі слідства навіть не думала починати, бо жереб був кинений на українське громадянство, яке будім-то брало участь в мнмих саботажах.

Так-то Варшава підготовивши почву, дня 21-шого вересня впровадила в життя так зв. поліційні і військові карні експедиції, які розвинули свою акцію в львівськiм, тернопільськiм і станіславськiм воєводствах.

II. Карні експедиції.

Дня 22. вересня о годині одинадцятій перед полуднем до повітового місточка Бережани, тернопільського воєводства, приїхало фірами 200 поліціантів. О год. 12-тій в полудне перевела поліція ревізії і демольовання в слідуючих українських установах: в читальні «Просвіти», щадничо-позичковім товаристві «Надія», українській гімназійній бурсі, в українськiм касині «Бесіда» і «Союзі Українок», в «Рідній Школі», і «Народнім Домі», в «Повітовім Союзі Кооператив», в «Читальні Просвіти» та в канцелярії д-ра адв. Бемва.

Перебіг ревізії і нищення виглядав так: зірвано підлоги і повалено печи, порубано на дрібні куски всю обстановку, знищено всі образи, постименти, заслони на вікнах і дверях, побито зеркала і всякі пожиточні предмети. Повивалювані двері з одвірками і вікна з футринами. Знищено всі товари в склепні Народного Дому і в Повітовім Союзі Кооператив. В помешканнях всіх згаданих інституцій осталася, як свідок поліцейської руйнації, лише одна велика купа каміння, цегол та інших відпадків.

Людей, яких поліція застала в згаданих інституціях, на час руйнування задержано в одній кімнаті, де переведено особисту ревізію, при чім вкрадено п. Пришляківній сто золотих, а иншим понищено одіжку. О третій год. по полудни закінчено ревізії і демольції. Задержаних, між якими були: п. Пришлякова, А. Крамарчук, О. Сендецький, С. Кудрик, Зугаєвич, П. Пеленський, Е. Смулукова, Майданюк Яким і много инших, всіх побито кольбами і випущено — нігде нічого не знайшовши. В бурсі побито всіх ученьків і разом з надстоятелем проф. д-р Бойковичем переведено до магістратської тюрми в Бережанах. Та вже слідуючого дня випущено.

Дня 23-го вересня ранком карна експедиція перейшла з Бережан до села Лісники, де знищено всі мешкальні домн і побито до смерті людей. Двох не встигло навіть висповідатися, третього перевезено до шпиталу. Дітячину убито багнетом. Много людей покалічено. Поліція не знайшла ніяких недозволених річей, чого доказом є, що ані одного чоловіка не арештовано.

В другій год, по пол. поліція вернула до Бережан і почала ревізії по приватних мешканнях українських громадян. В дальших днях поліція по початку нищила мешкання, біла і калічила українське громадянство в місточках, а в день робила це саме по селах.

Такий стан тривав до сьогодні по всіх місточках і селах. Карні експедиції лишають по собі криваві сліди: трунів і калік. Шпиталі переповнені людьми з полотаними костями. В пов. підгаецьким, в селі Семиківці, замордовано священника, у Золотій Слободі побито людей на смерть. Цілі околиці опустіли: люди відріклися свого майна, поховалися в лісі і дебри.

У Львові висаджено в воздух дві українські будови. Польські часописи провакують дальше, подаючи фальшиві вістки, будь-то-би ревізії приносили багато обтяжуючого матеріялу. Подібні вістки принесла польська преса про вислід ревізії в повіті бережанським, що розуміється є неправда. Бо поліція нікого не арештувала, а оскільки-би вістки польської преси були правдиві, то поліція була-би поступила в инший спосіб.

Польській владі не ходить о ніяке відкриття тайної організації, а лише о підготовання ґрунту до виборів.

Від Редакції.

З Галичини приходять все страшніші й страшніші вісти. Такої руїни ще не зазнало українське громадянство Галичини від світової та польсько-української війни. Недаром пише черновецький щоденник «Час» про відомости з Галичини під багатомовним заголовком «Татари йдуть!» Поміщуємо тут вражіння тільки одного очевидця подій. Це тільки одна китиця у великім терновім вінку українського народу під Польщею.

Звіт

З діяльности Управи Цесус-а за адміністраційний рік 1929—30.

Загальний звіт про діяльність Цесус-а та про вигляд його праці на слідуєчий шкільний рік подасть голова Цесус-а устно на самім зїзді.

I. СЕКРЕТАРІЯТ.

Персональний склад Секретаріату підлягав дуже частим змінам. З самого початку працював в Секретаріаті т. Бойків, від березня т. Орелецький, а потім до початку червня т. Буба, при кінці знов т. Ореленький.

Завдяки тому, що навязано вже в попередній каденції сильні звязки з студентством Західних Земель України (включаючи сюди також Буковину й Бесарабію) між Секретаріат при своїм слабім чисельнім складі справиться з найконечнішою працею, яку йому доручив подебрадський зїзд.

Краве студентство співпрацювало з Управою Цесус-а далеко краще ніж це було попередних літ, хоч ще тут багато більше можна зробити. Побіч Львова віджило також й українське студентство в Чернівцях; особливо треба тут відмітити козацтво «Чорноморе», яке несе на собі увесь тягар праці Сусора (себто Союзу Українського Студентства в Румунії). Також внески до Цесус-а за Сусор прислала виключно організація «Чорноморе». Треба сподіватися, що й инші організації в Чернівцях, Ясах, та в Букарешті краще працюватимуть в наступнім шкільнім році.

Як львівське студентство сповняло свої обовязки супроти Цесус-а, це видно з виказу членських внесків Економічного Відділу, бо плачення вкладок, це найкращий показчик відношення даної організації до своєї Централі. (Деякі організації з Львова відносно досить добре співпрацювали з Цесус-ом, коли порівняємо їх діяльність з минулих каденцій).

З *канадійським студентством* навязано тісніші звязки тільки що на весні цього року, а це з Централєю Українського Студентства Канади, яка вступила до Цесус-а. З українськими студентами в Америці взагалі тяжко було навязати до тепер сильніші звязки, а це через специфічні умовини, серед яких доводиться тамошньому студентству жити. Можливо, що згадала Централь в Саскатуні зуміє краще співпрацювати з Цесус-ом — ніж це до тепер робили наші товариші з там-того берега «великого ставу».

З еміграційного студентства треба на першій місці поставити наші студентські організації в Данцігу, потім з Подєбрад (в останній часі одна з подєбрадських громад заломилася в своїй діяльності через внутрішні недорозуміння), далше слідує «Насус» в Лієжі, «Україна» (Женева), а також й паризька Студентська Громада, та празька Академічна Громада, рівнож громада студентів з Північно-Західних Земель України (знала в скороченню як «Громада Волиняків») та в останній часі реорганізована «Спілка» в Берлі. «Каменярі» в Пшібрамі мусіли значно скоротити свою діяльність через брак більшої кількості членів в кружку «Каменярі». Треба зазначити, що «Каменярі» були до тепер одною з найкращих громад — членів Цесус-а.

Варшавська Студентська Громада все була діяльним членом Цесус-а та підтримувала свою Централю як матеріально, так й морально. Однак був певний час, коли великого контакту між Централею та нашими варшавськими товаришами не було, а це правдоподібно через внутрішню ферментацію в Громаді. Тепер справа представляється краще. Всі дані вказують на те, що варшавська Громада буде знов одним з найбільше активних членів Цесус-а.

Відносно добре представляється познанська Громада. Однак могло би бути при добрій волі краще.

Гірше стоїть справа з нашими організаціями на терені Австрії. Управа «Цесус-а» була примушена завісити «Січ» в Грацу в членських правах, бо ця організація більше як рік ані не платила членських внесків, ані не відповідала на листи та комунікати Цесус-а. Плачання членських внесків віденської «Січі» повинен урегулювати зїзд Цесус-а. Впрочім ця організація досить добре співпрацювала з Цесус-ом в минулій каденції.

Не дуже добре представляється справа з нашими організаціями в Берліні. Контакт їх з Централею та матеріальна підтримка (себто плачання членських внесків, тощо) були дуже незначні.

Одною з найчисельніших громад — членів Цесус-а, це краківська Громада. Як видно з виказу членських внесків Економічної Референтури, ця громада залягає з величезною сумою членських внесків. Над цим повинен застановитися зїзд Цесус-а. Коли би така чисельна громада платила правильно членські внески, багато би більше можна зробити на міжнародньому форумі. В краківській Громаді не бачимо жадного негативного відношення до Цесус-а, можемо твердити навпаки. Але доброї волі за мало. Треба підтвердити цю волю фактами. Инакше будемо й надалі з власної вини боротися з труднощами та занедбувати власні обовязки через брак відповідних фондів.

Наші студентські громади в Софії, Загребі та Харбіні вже перестали існувати й на листування Цесус-а не реагують. Тому припинено з ними усяку переписку, хоч офіційного повідомлення про зникнення цих громад Цесус не одержав.

Акад. товариство в Леобен (Австрія), яке свого часу вступило було до покійного Допса (себто закордонної експозитури комуністичного студентського Союзу в Харкові для повалення Цесус-а, як Допс в своїх публікаціях усе твердив), виступило було з Допса, про що подало заяву до Цесус-а. Однак правдоподібно також заншло.

Є надія, що незадовго буде створена українська студентська організація в Італії (Римі).

З українським студентством на Радянській Україні жадного офіційного звязку не було, а це тому, що Радянська Україна відділена від Європи китайським муром. Всеж таки надсилено до Харкова та Києва наші журнали та «Студ. Вісник».

Секретаріят дбав про те, аби нашу студіюючу молодь спрямовувати до Західньої Європи, особливо до Бельгії та Франції, де прожиття не є таке тяжке.

Треба припускати, що наші молоді товариші все більш напливатимуть до західноєвропейських високих шкіл.

Секретаріят дбав також й про те, щоби зясувати базу для перенесення Цесус-а з Праги до інших університетських місцевостей. Про це буде ще мова на самім зїзді Цесус-а.

II. ЕКОНОМІЧНИЙ ВІДДІЛ.

Матеріальний стан Цесус-а після VII-го Звичайного З'їзду Цесус-а був дуже невідрадний. Окремі громади залягали перед Цесус-ом з великими сумами: були це тисячі корон чеських. Це заборження мали згідно з постановою VII-го Звичайного З'їзду всі організації до 1-го січня 1930 року вирівняти. Лише Укр. Студ. Громада — Варшава (мала великі заборження), Укр. Акад. Т-во — Берлін та Укр. Студ. Громада — Париж вирівняли свої залежності за академічний рік 1928—29. Решта громад — за виїмком Ак. Громади та Громади Студентів в Подєбрадах й студенських організацій в Данцігу, які таких залежностей не мали, ще на сьогодні зістали винні Цесус-ові великі суми. Всеж треба відмітити, що в академічному році 1929—30 членські вкладки на загал поступали до каси Цесус-а більш регулярно та в більшій мірі як раніше. З приємністю треба ствердити, що члени Цесус-а в Галичині — за винятком «Ватри» — сповнили відносно добре свій членський обов'язок, до чого у великій мірі спричинився тов. Зубик, економічний референт Цесус-а. Завели нас ті надії, які ми покладали на укр. студентство — об'єднане в Сусор-і в Чернівцях. «Чорноморе» спромоглося внести членські вкладки за 4 місяці за «Сусор». Приблизно так, а то ще й гірше вносили членські вкладки Укр. Ак. Товариство та Спілка Студентів Українців в Берліні, «Каменярі» — Пшібрам та Укр. Студ. Громада в Кракові. Централь Укр. Студ. в Канаді, не дивлячись на перший лист, що обіцявав гарну співпрацю, перестала писати до Цесус-а та не дала ніякої матеріальної підтримки. «Січ» у Граці примушена була управа Цесус-а за невиконання членських обов'язків завісити в членських правах. З оподаткуванням на міжнар. студ. з'їзди справа стоїть значно гірше. Лише 4 організації внесли повністю це оподаткування: Гром. Студентів — Подєбради, «Основа», «Чорноморе» та «Зарево» — Данціг. Одновідсоткове самооподаткування на видання заклик з приводу арештів на Великій Україні внесли такі громади: Гром. Студентів та Академічна Громада в Подєбрадах, «Основа», «Чорноморе» й «Зарево» в Данцігу. Треба ще тут відмітити, що наша еміграція з Америки все менше й менше підтримує Цесус не дивлячись на наше прохання о допомогу, як в пресі, так і безпосередно до тамошніх організацій.

На загал — матеріальне положення Цесус-а за минулу каденцію не було дуже світле. Брак відповідних фондів гальмував діяльність Цесус-а й тому не можливо було Цесус-ові розвинути ширшу діяльність. Вина тут паде в дуже великій мірі на наші студенські організації, які не вносили регулярно (або взагалі не прислали) ті квоти, які на них наложив недавній подєбрадський з'їзд.

Над цим повинен застановитися VIII. З'їзд Цесус-а та обміркувати докладно матеріальну сторінку нашої студенської Централі.

III. КУЛЬТУРНО-СУСПІЛЬНИЙ ВІДДІЛ.

До Культурно-Суспільного Відділу обрано на останнім з'їзді тт. Олексу Бойків та Василя Якубовича. Тов. Бойків працював у Відділі до кінця лютого ц. р., а це редагував «Студенський Вісник». Від березня б. р. перебрав Культурно-Суспільний Відділ т. Орелецький Василь, а в тім й редагування «Студенського Вісника». Т. Якубович працював головним міжбуковинськими студентами, збирав матеріали до «Студенського Вісника» та на пресовий фонд Цесус-а. Окремий звіт з своєї діяльності предложить т. Якубович з'їздові Цесус-а своєчасно.

Функції голови Культурно-Суспільного Відділу полягали ще в тім (крім редагування органу Цесус-а), що голова заініціював на місцях різні збірки на народні цілі, брав участь в довготривалих нарадах в справі, т. зв. Національних паспортів, в урядженню різних свят (Шевченка, Масарика ітд.). Перед громадськими інституціями, так українськими як й чужинними, заступав Відділ інтереси українського студентства. Відділ робив серед українського студентства заходи, щоби Україна була заступлена на міжнародніх студенських ігрищах (в січні ц. р.) в Давос та в Дармштадті (в серні б. р.). Його заходи не увінчалися бажаним успіхом, хоч студенським спортом зацікавилися були товариші з Львова, Подєбрад та Відня. Проспекти вислали

заінтересованим (й незаінтересованим) організаціям в Краю та на еміграції, завживаючи наших молодих спортсменів, взяти участь в міжнародних спортивних змаганнях. Наш спорт ще в пелінках, але всеж таки ми повинні вислати принаймні одного-двох спортсменів (з тої галузи, яку найкраще опануємо) на спортову студенську олімпіаду. В попередніх каденціях був в Цесус-і також й референт спорту, але згодом перебрав цю референтуру Культурно-Суспільний Відділ. Побажано би було, щоби черговий зїзд Цесус-а обрав знов спортового референта, якого завданням би було, підготувати молодих українських спортсменів до слїдуючих міжнародних спортивних змагань 1932 р.

«Студенський Вісник».

Попередніми роками існувало при Культурно-Суспільнім Відділі автономне Видавництво «Студенського Вісника» з окремою редакційною колегією, члени якої рекрутувалися головнo з поза Управи Цесус-а. Така редакційна колегія нараховувала п'ять-шість членів, не вчислюючи коректора та інші помічні сили. В теперішній мент фактично редагує «Студенський Вісник» голова Цесус-а, який працює також й в інших Відділах. До того мається менше фондів на видавання «Студенського Вісника». Тому й не дивниця, що «Студенський Вісник» не міг появлятися так правильно, як це було колись. До того деякі організації побирали «Студенський Вісник» й дуже не точно платили за нього передплату. Також й дописів з місць не було аж надто багато, за виїмком може одної варшавської громади (та в Данцігу), яка прислала більше статей та інформаційних заміток до «Студенського Вісника».

Помимо таких невідрадних умовин «Студенський Вісник» появлявся (хоч й досить спізнено) в певних часових інтервалах. З цим числом думаємо вже видавати «Студенський Вісник» правильно — принаймні що два місяці. Це число появляється в жовтні, що є відрадним явищем за послїдні два роки, бо «Студенський Вісник» постійно виходив за цей час «заднім числом».

Оскільки поодинокі громади пренумеровуватимуть в більшій скількості «Студ. Вісник» та платитимуть точно передплату за нього — можна буде паняти знов платну силу — адміністратора, який налагодить технічний апарат видавництва «Студенський Вісник». Друкарня часто не могла друкувати «Студенський Вісник», тому що не заплачено борги за брошури, які щорічно видає для чужинців Відділ Міжнародних Зносин. Студенські організації не все тут дописали (себто в плаченню одноразового оноводаткування на видання брошур в чужинних мовах).

Хочемо тут відмітити, що «Студенський Вісник» конечний й його повинні українські студенти краще вивїнувати матеріально та оживити зміст його, надсилаючи до Редакції «Студенського Вісника» статті, різні інформаційні матеріали — тощо.

VI. ВІДДІЛ МІЖНАРОДНИХ ЗНОСИН.

До Відділу Міжнародних Зносин обрано на подвбрадськїм зїзді Цесус-а т. В. Орелецького на голову та т. Петрюка Ярослава як референта. Фактично працював у Відділі тільки т. Орелецький. Можливо, що т. Петрюк предложить короткий звіт з своєї діяльності річному зїздові Цесус-а.

Міжнародні студенські зїзди. В цїм адміністративнім році брав Відділ участь в ріжних міжнародних зїздах (безпосередно та посередно), а саме в Оксфорді, Брюселі, Варшаві та до певної міри також й в Женеві. Звіти з цих зїздів поміщені в цїм числі на иншїм місци. Приготовання до зїзду вимагало дуже багато праці. Треба було виготовити цілий ряд рефератів (економічний, організаційний, пресовий, спортовий ітд.) до ріжних комісій на зїзді СІЕ в Брюселі, рівнож також на оксфордський та варшавський зїзди. Праця була тяжка, бо це все мала зробити одна особа. Також підшукував Відділ молодших товаришів на міжнародні зїзди, але в послїднім моменті відмовився від участі в зїзді товариші з Кракова, а з «Насус-ом» в Ліжку сталося прикре непорозуміння, так що «Насус» не вислав ані одного делегата на зїзд СІЕ в Брюселі, хоч приобіцяв відслугувати на зїзд п'ятьох товаришів. Всеж таки на всіх міжнародних зїздах делегація наша сповнила своє завдання, хоч й з великими труднощами.

Міжнародні студентські організації.

Міжнародна Студентська Конфедерація (СІЕ). Цесус являється членом Конфедерації від 1921 р. Тому українське студентство встигло вже навіязати з цєю організацією досить тісні зв'язки, а то так офіційні як й персональні. Ріжні справи лучили Цесус з СІЕ в минулій каденції. Подрібно спинятися над ними не можливо, бо на це не тут місце. Всеж таки хочемо торкнутися головних питань, які нас лучили з Конфедерацією. Були це міжнародні студентські спортові змагання в Давос та Дармштадт, дальше справа поправки протоколів попередніх з'їздів СІЕ, приготування до брюсельського з'їзду, справа українського студентського хору та виставки, виміна студентів, студії в чужих країнах. Особливо велика переписка була з третьою Комісією СІЕ (Льондон), яка є одною з найдіяльніших комісій цілої Конфедерації. Крім цього надсилав Цесус до Конфедерації ріжні інформаційні матеріяли про Україну та українське студентство, що були поміщені в пресі Конфедерації.

Міжнародна Студентська Поміч. Переписка з цєю організацією менша ніж з СІЕ, а це тому, що ця організація не стоїть в прямім організаційнім зв'язку з Цесус-ом. Головні справи, які лучили Цесус з Помічю, це підготовка до оксфордського з'їзду. Крім цього просила Поміч Управу Цесус написати до її органу «Vox Studentium» (що виходить в Женеві — осідку Помічі) статтю про Цесус та українське студентство, що й буде зроблено. Допомогу матеріяльну не уділює Поміч в останнім часі, як це робила в попередніх роках. Але всеж таки ще допомагає в виїмкових випадках матеріяльно. Думаємо, що Поміч не забуде також й про українського студента, коли буде мати відповідні фонди.

Університетська Федерація для Ліги Націй. «FUI». З президентом (шведом) цієї організації познайомився голова Цесус-а особисто на брюсельськім з'їзді СІЕ. Президент FUI приобіцяв надсилати всі публікації Федерації до Цесус-а.

Поодинокі студентські центральні.

Англіїці все уважно ставилися до українського студентства та кілька разів заступали й боронили Цесус на міжнародньому форумі. Цього року говорив голова Цесус-а з членами Управи англійської студентської Централі про можливості студій для українських студентів в Англії. Англійські товариші приобіцяли (в разі потреби) зробити все, що буде в їх силах. Коли голова Цесус-а дякував за оказану йому поміч в Лондоні з боку англійських товаришів — то дістав таку відповідь: «Ми раді коли що-небудь можемо зробити для українських товаришів, бо український студент в Англії — це біла ворона».

Американці, які не дуже визнаються в європейських справах, ставляться до українського студентства з зацікавленням. Американське студентство не все поділяє думку пересічного американця, що для Америки потрібна «єдина-недвіліма Расія». Американський центральний союз запросив в грудні минулого року Цесус на свій річний з'їзд. Коли Цесус не міг вислати свого делегата до Америки й прислав тільки привітання з'їздові, то одержав спеціальне письмо від американської Централі, в яким американці висловили надію, що колись все таки зможуть привітати українського офіційного представника в батьківщині Вашингтона. Праця між американцями могла би дати для нас багато успіхів.

Південна Африка. З студентством цієї країни листувався Цесус в справі виміни преси. Крім цього був запрошений Цесус на з'їзд цього студентства. Поїхати представникові Цесус-а до Південної Африки було не можливо. Тому Цесус обмежився тільки до надіслання привіту з'їздові.

З бельгійцями лучили нас такі справи: з'їзд СІЕ в Брюсселі (приготування), виїзд деяких товаришів до Бельгії (полекші), потім виміна преси.

Хоч болгар більші русофіли ніж самі москалі, то все таки наша співпраця з ними була досить шира. Болгари пераз збивали ті всі наклепи, які поляжи на нас кидали, вказуючи їм при цім на відносини в українській Галичині. Македонці, яких зачисляемо до болгар, прямо обкидували Цесус своїми публікаціями на чужоземних мовах.

Данці ніколи не мали з українцями яких небудь конфліктів. Навпаки — старалися помагати нам в нашій справі з поляками; вони були посередниками. Давно вимінювали з нами свою літературу. В цій каденції цього не було. Можливо, що данське студентство не видає вже стільки публікацій, що колись.

Голяндці не ставилися ніколи до українського студентства ворожо, але й не було між нами та ними якогось більше сердечного зв'язку. Цього року голяндські делегати все були в товаристві українських студентів та дуже цікавилися нашим питанням, про що є згадка на інших місцях попереднього й цього випуску «Студенського Вісника».

З *фінами* не був Цесус цього року в контакті, бо вони мало цікавилися студентським міжнародним рухом, а до того мали багато труднощів в створенні своєї переорганізованої централі. Впрочім фіни ставляться до нас дуже добре, а головню все нас піднірають, коли приходить до українсько-московських непорозумінь (що в останнім часі через пасивність московських делегацій рідко лучається).

Французи йшли нам на зустріч, коли треба було українським студентам дістати візу до Франції. В квітні цього року запрошено було Цесус на річний зїзд французького студентства в Альжирі (Північна Африка). Цесус обмежився тільки до надіслання відповідного привітального листа зїздові. Президент французької Централі а рівночасно й Міжнародної Студенської Конфедерації знайомий особисто з головою Цесус-а, завдяки чому можна було не одну справу залагодити скорше ніж це вимагає офіційна дорога.

Латвійці все не довіряли в силу українського руху, хоч й бажають собі створення самостійної України, бо це тільки зможе відсунути російську небезпеку від Латвії. В Брюсселі цього недовіря вже менше можна було бачити. Можемо навіть твердити, що навязано дружні відносини. Латвійська централа надсилала нам свій журнал «Universitas», що виходить у Ризі по латвійськи. На жаль не все можна зрозуміти, що вони там пишуть, бо латвійська мова (побіч естонської, фінської та литовської) для пересічного європейського лінгвіста досить тяжка.

З *литовцями* зв'язки наші щирі. Стрічаємося з литовськими студентами головню на міжнародних студентських зїздах, відтак на місцях — в поодиноких університетських центрах. Литовська централа в Ковні правдоподібно не дуже активна, бо цілий час мовчить.

З *естонцями* вимінювали нашу студентську пресу. Цей рік естонці якось замовкли. Орган естонської студентської централі здається перестав виходити.

Мадяри просили нас в минулій каденції, надсилати їм інформаційну літературу про Україну. Крім цього цікавилися мадярські студенти організацією Цесус-а.

Німці надсилали нам дуже багато своєї студентської літератури та коментували часто українські студентські видання. Одна з німецьких студентських організацій в Берліні просила Цесус прислати статтю про українське студентство, яку хоче помістити на сторінках свого журналу.

Італійське студентство запросило Цесус на річний зїзд італійського студентства. Вислано тільки привітання зїздові. Дальше надсилали нам італійці свою пресу. Цього року виїжає кілька українських студентів з Галичини та Буковини на студії до Італії. Думаємо, що італійське студентство піде українським студентам на зустріч та улекшить їм студії в Італії. В однім таким випадку вже звернувся Цесус до італійської студентської централі в Римі. Вислід нашої інтервенції ще не відомий. Впрочім італійці цікавляться українським питанням й присвячують йому багато уваги.

Іспанське студентство виступило на міжнародну студентську арену щойно перед двома роками. Надіслало нам свою пресу (часописи та журнали). Мадридська централа була мило заєкочена, коли Цесус надіслав їй листа, привітального по іспанськи. Управа іспанської студентської централі дякувала за це Цесус-ови спеціальним листом та запросила українського представника до Мадриду. Однак ніхто не міг до тепер виїхати до Іспанії в гості до іспанського студентства.

І з *швейцарським студентством* тримає Цесус тісний контакт. Швейцарські студенти уможливили трьом нашим товаришам візд до Швейцарії. Дальше йшла виміна преси. В Брюселі дивувалися швейцарські делегати, коли їм наш делегат розповідав про невідрадні відносини на наших землях. Їх відповідь була така: «А ми думали, що так багато вже знаємо про Україну, а тимчасом бачимо, що дуже мало! Пишіть, панове, й інформуйте світ. Цеж каригідна справа, коли так мало знає про Вас світ. В цьому вина тільки по Вашій стороні».

Шведи цікавилися літературою про Україну. Вони все нагадають при зустрічі з українцями про Полтаву, Мазепу та короля Карла. Особливо тішило шведів, що Цесус надіслав їм був листа в шведській мові. Вони заявили, що зуміють оцінити цей жест українських студентів.

З *турками* не мали ми до недавна звязків, а це тому, що вони почали цікавитися міжнароднім студенським рухом аж при кінці 1926 р. Багато в цім завинила довга грецько-турецька війна, яка загнала турецьких студентів в окопи на анатолійських полях. Цього року навязано з турецькими делегатами досить щирі відносини. Турки цікавляться Україною й бажали би, щоби самостійна Україна дала культурну автономію музульманам (головно татарам), які живуть на Україні.

З *чехословацьким студентством* відносини приятельські. Вимінювали з ними пресу. Всякі інші справи полагоджувало без більшої переписки, тому що обидві Централі знаходяться в Празі.

І з *югославянами* навязали ми контакт. Правда, деколи тяжко з ними (особливо з сербами) домовитися що до Росії, бо вони прямо ще заіпнотизовані російським фантомом. Однак децо вже зроблено серед них, щоби розвіяти це їх традиційне русофільство, яке не терпить українського питання. Цього року був особливо симпатичний делегат-серб на зїзді СІЕ в Брюселі.

Й з *шкотами* мали ми контакт. Вимінювали з ними головню нашу пресу.

З *вірменами, грузинами та білорусами* не було великої переписки. Всі справи полагоджувано на місцях — особисто. Особливо щире відношення було до нас білоруських студентів, які на міжнародньому форумі все рука в руку йшли з нашою делегацією.

Студенський Козацький Союз, який виступив з російської студенської Централі, навязав з Цесус-ом звязок та обмінюєся своєю пресою (бюлетенями — тощо). Козацька Станиця, в якій працюють студенти та покінчивші студії, видає свій орган «Козачий Сполох».

З *азійського студентства* навязано певний контакт з китайцями, японцями, цейлонцями та індійцями. В Лондоні н. пр. побіч англійського студентства також й індійці та китайці запропонували свої товариські услуги українському делегатови, що він й з подякою прийняв. Цим студентам посилено нашу літературу на чужих мовах.

Рівнож й *египтянам та австралійцям* (включаючи сюда й Нову Зеландію) посилав Цесус різного рода літературу про Україну (розумієся в чужих мовах).

Нестуденські організації. Й з нестуденськими організаціями тримає Цесус звязок. Згадати треба тут Союз Народів в Женеві, школи славянських наук в Берліні, Лондоні, Римі та Парижі. До цих шкіл надсилав Цесус літературу про український політичний та культурний рух — й в свою чергу діставав від декотрих з них публікації.

Також й з поодинокими визначнішими особами (славістами, політиками та журналістами) був Відділ в контакті. Вслід цієї праці видно з кореспонденції Відділу Мажнародніх Зносин. Через брак місця не можемо довше спинятися над цим, зазначимо тільки, що ми надсидали цим поодиноким чужинцям літературу про Україну та оригінальні статті, які публіковано в дотичній пресі.

Пресова діяльність: а) між чужинцями: помішено ряд статей та інформаційних заміток про Україну та українське студентство в пресі різних країв;

б) між своїми: статті та короткі замітки про Цесус поміщено в українській пресі, н. пр. «Діло» (Львів), «Час» (Чернівці), «Свобода» (Нью-Йорк) т. и.

в) видано брошуру «Червоний Терор та Радянська Україна» в англійській, французькій та німецькій мовах, яка мала свій повний успіх. Дещо про це відмічено в «Студенському Віснику» ч.ч. 5—7.

Видано також літографований бюлетень на чужих мовах.

Під сучасну хвилю приготується публікація брошури про польські насильства в Східній Галичині. Брошура буде опублікована рівнож в кількох чужих мовах.

Управу Цесус-а запрошено за посередництвом Відділу на різні вистави, сходи, зїзди ітд. в різних країнах. На жаль через брак відповідних фондів та потрібної кількості працівників Цесус мало скористав з цих запросів.

Провалилася інтензивна виміна нашої студенської й нестуденської преси з такими країнами: Англія, Америка, Південна Африка, Швеція, Еспанія, Білорусь, Чехословаччина, Франція, Італія, Угорщина, Німеччина, Латвія, Хорватія, Македонія, Швеція, Флямандія, Індія, Індокитай, Голандія, Швейцарія.

Ревізійна Комісія здасть свій звіт усно на зїзді Цесус-а.

Прага, 1. жовтня 1930.

За Управу Цесус-а:

Василь Орелецький, в. р.
Президент.

Д-р Дм. Равич, в. р.
Віцепрезидент й Голова Екон. Відділу.

Міжнародні студенські зїзди. 1930.

(Інформаційний звіт українських делегацій).

Звіти подаємо в хронологічному порядку, так як вони цього літа в різних місцевостях Європи відбувалися.

I.

Міжнародна студенська конференція у Варшаві (14.—19. липня ц. р.) мала характер більше економічний. Занималася вона головно справою будови студенських домів та їх адміністрації. Зорганізованя конференції доручено міжнародними студенськими організаціями полякам, а це тому, що поляки ведуть п'яту (економічну) комісію СІЕ. Найбільше делегатів прибуло з Німеччини, потім з Австрії, Франції, Великої Британії та (зрозуміло!) з Польщі, далеко менше було заступників з Бельгії, Болгарії, Злучених Держав Північної Америки, Румунії, Швейцарії, Чехословаччини (тільки один делегат), Югославії та дрезденський Інститут Самодопомоговий при Міжнародній Студенській Помочі (ІСС), що має свій осідок в Женеві. Від українського студентства (Цесус-а) брав участь в цій конференції як гість — член Української Студенської Громади у Варшаві — т. О. Новицький. Хоч Цесус запрошено офіційно на варшавську конференцію, не можливо було Управі Цесус-а вислати на цю конференцію більшу делегацію. Ми обмежилися тільки до ролі обсерватора, що й заявив на конференції голова організаційної комісії — п. Арлітевич.

Конференція працювала в трьох комісіях, а саме: I. Комісія — Будова та адміністрація студенський домів; II. Комісія — а) Стипендії та позички, II. Комісія — б) Фізична культура та атлетика, гігієна, забезпечення в разі хвороби, студенські табори та санаторії; III. Комісія — Соціальне та інтелектуальне життя студента (музична сторінка, читальні, громадянське виховання, студент та суспільність ітд.).

Як бачимо — програма конференції досить різномодна та богата й переходить далеко поза рамці наміченої праці. Загалом конференція не дуже вдалася, головно тому, що багато країв не було на ній заступлено. Всеж таки певні вислідки конференція дала. Не маючи змоги (через брак місця) помістити хоч би частину інформацій, які опубліковано про цю конференцію, відказуємо тих, які би цікавилися bliще нею на обширні протоколи цієї конференції (у формі книжки), які виготовила п'ята варшавська комісія СІЕ. Ці протоколи має Управа Цесус-а до диспозиції в англійській мові.

II.

Міжнародня Студенська Поміч (International Student Service), znana в англійським скороченню як ISS, скликала свій щорічний дев'ятий зїзд до відомого університетського міста Англії — Оксфорду. Зїзд відбувався в днях 23.—31. липня ц. р. та був показником того, як досконало уміють англійці організувати подібні студенські міжнародні зїзди. Оксфорд дуже сердечно приймав чужоземних делегатів, починаючи від бурмістра Оксфорду та кінчаючи університетськими властями. Делегати мусіли всеж таки додержувати хоч частинно строгих приписів, які панують в поодиноких коледжах (де були приміщені делегати), а це не сміли приходити пізніше як в 11. годині вечером — інакше (при повторюванні) їх не пускали до середини (що не сталося через «дисциплінованість» учасників зїзду). Пізніше цей «режим» децю злагіднено. Атмосфера на зїзді була дуже сердечна й кожний радо додержувався усіх «строгих» приписів в коледжах. Треба при цім відмітити, що університети в Оксфорді та Кембріджі далеко різняться від інших університетів в Англії. Оксфорд та Кембрідж, це високі школи, відки виходять ці справжні англійські джентлмени. Але в Кембріджі та Оксфорді треба перейти твердшу школу ніж на інших англійських університетах. Життя студенське тут дуже подібне до життя гімназистів в бурсах (хоч це порівняння не зовсім підходить), студенти живуть тут більше в контактї з своїми професорами: вчуться танцювати, співати, виробляються на бесідників, займаються спортом ітд., ітд.

На оксфордський зїзд приїхали делегати таких країв: Австралія, Австрія, Болгарія, Канада, Цейлон, Китай, Данія, Єгипет, Естонія, Франція, Німеччина, Велика Британія, Голландія, Угорщина, Індії, Індо-Китай, Ірландія, Японія, Світова Федерація Жидівського Студенства (2 делегати з Парижу, один з Відня а один з англійського міста Брістола), Латвія, Нова Зеландія, Норвегія, Польща, Південна Африка, Швеція, Швейцарія, Україна (Цесус), Злучені Держави Північної Америки та Югославія. Від Центрального Союзу Українського Студенства (Цесус-а) приїхало до Оксфорду 2 представники: тт. В. Орелецький та О. Бойків.

Завданням зїзду було найти спільну базу для співпраці між студентством поодиноких країв, застановитися над справою наглої допомоги в деяких університетських центрах та намітити програму праці на наступний адміністративний рік. Зїзд відкрив бурмістер міста Оксфорду та заступник ректора оксфордського університету (ректор виїхав був передтим з Оксфорду), які в теплих словах витали делегатів та спінялися також й над життям оксфордського студентства, переплітаючи свої завваження здоровими англійськими дотепами.

Перед самими працями зїзду слідували реферати поодиноких експертів. З цих рефератів треба згадати такі: архієпископ Йорку — монсеньєр д-р Темпл — «Британські концепції високошкільного виховання»; професор некінського університету П. У. ГСифільтвіфелсе смвгы смвгы ний індійський політик Датта прочитав лекцію на тему: «Індії і її студенти». Потім слідували ще реферати про соціальне виховання студентства т. и.

Реферати, це ніби підготовка до праць в комісіях. По цих рефератах зїзд працював у чотирьох комісіях, а саме: I. Комісія — поміч і самопоміч; інтелектуальна співпраця; II. Комісія — соціальна відповідальність студентства; III. Комісія — конференція Помочи (ISS) 1931 р. в Злучених Державах Північної Америки; IV. Комісія — публікації.

В комісіях та на самім пленарнім засіданню вибухало багато міжнаціональних антагонізмів, н. пр. французько-анамітський, жидівсько-український, польсько-український, до певної міри польсько-німецький і т. д.

В першій комісії працював т. Орелецький. Він інформував комісію про положення українського студентства в себе дома та на еміграції. Коли прийшла справа уділення нанзеновських стипендій (не багато їх!), то голова Цесус-а звернув увагу комісії, що не всі студенти-емігранти ще мають нанзеновські паспорти, а це тому, що українське студентство не хоче приймати документи (в цім випадку пася) з припискою «Russe», бо це в наругою над його національним іменем. Тому пропонує український делегат, аби стипендії Нанзена

уділювали також й тим студентам-емігрантам, які ще не мають навіженівських паспортів. Цю пропозицію нашого представника комісія прийняла односторонньо (яка перейшла односторонньо також й на пленарній засіданні). В першій комісії розглядало ще план самопомочи для студентів, далі ухвалено декілька нагих допомог, н. пр. будовання Студенського Дому в Софії для тих студентів, що потерпіли від землетрусу в південній Болгарії.

В II. Комісії забирав український делегат (Бойків) голос в дискусії та виступив м. и. проти твердженя польського представника, неначе українці дістають під Польщею з кожним роком все більше українських шкіл.

Дальше прийшло до гострої виміни думок між українською та жидівською делегаціями. Жидівські делегати хотіли порушити на зїзді справу жидівських погромів в європейських країнах, м. и. також в Чехословаччині та деінде. При цім прийшло до контроверзії між жидами та українцями. Жиди відразу перейшли на дискусію про погроми жидів на Україні, при чім заявили, що Шварцбарт добре зробив, що застрілив Петлюру: він таким чином являється жидівським національним героєм. Жидівська делегатка ще гострійше говорила про покійного от. Петлюру. Почалася довша полеміка між українською та жидівською делегаціями, почім жидівська делегація старалася злагіднити свої гострі виступи, бо бачила, що за далеко загналася в своїх антиукраїнських виступах. Жиди заявили, що Петлюра безпосередньо виправді не був винен за жидівські погроми, але всеж таки він був головою держави, в якій відбувалися жидівські погроми. Зрозуміла річ, що на це вказав український делегат на жидівських чекістів, які розстрілювали цвіт українського народу — інтелігенцію — та спинювали таким способом будовання молодої української національної держави.

Дня 31. липня виїхали делегати до Лондону, де оглянули важніші пам'ятники англійської метрополії, почім лорд Ревельсток давав обід у честь чужинних делегатів. На обіді був присутній також й відомий англійський політик лорд Роберт Сесіл, який говорив підчас обіду на тему міжнародньої співпраці. Прем'єр Англії — Мекдональд — виїхав був до Німеччини й тому прислав учасникам цього прийняття спеціальний лист, в якій оправдував свою неприсутність на реєйції лорда Ревельстока. Також й посадик міста Лондону зробив те саме.

Голова Цесус-а відвідав офіційально централю англійського студентства (2. серпня), де його прийняв в заступництві президента англійського Центрального Союзу — віцепрезидент Льюїс Тревор. В довшій розмові торкнувся наш представник також можливости студій для наших товаришів в Англії. Англійські товариші приобіцяли в разі потреби зробити все для українських студентів в Англії, що тільки буде в їх силах. Голова Цесус-а подякував англійцям за їх поміч Цесус-ові в перших роках його праці на міжнародній студенській трибуні, почім оглянув в супроводі англійського представника убікації англійського Студенського Дому. При кінці розмови звернув представник англійської Централі увагу нашого делегата на те, що в Англії цікавляться досить багато славянським питанням, між тим також й українською справою. Давали навіть відчити на українські теми (н. пр. в Единбурзі), але не-українські прелегенти. Він запропонував представникові Цесус-а відвідати лондонську школу славянських наук, яка знаходиться близько будинку англійської студенської Централі.

На слідуєчий день оглянув голова Цесус-а в супроводі одного англійського та індійського студента Лондон, почім запрошено його на концерт, який давали індійські студенти в своїм Студенському Домі, недалеко Russell Square. Підчас оxfordської конференції цікавилася українським питанням більше чужоземних делегатів. Деяким з них (н. пр., канадійцями, шведови та цейльонцями) треба було уділити спеціальні години.

Звичайно, що українська делегація зробила далеко більше ніж тут можна подати. Через брак місця не можемо заходити тут до подробиць.

Слідуєча конференція Міжнародної Студенської Помочи відбуватиметься наступного року в Америці, недалеко Нью-Йорку, правдоподібно в місяці вересні. Оскільки з українців в Європі не зможе ніхто, з тих чи інших причин, поїхати на конференцію до Америки, є це завдання наших това-

Міжнародна Студенська конференція СІЕ. — Брюссель (Бельгія).

Космовіч (Білорусь), Неделковіч (Югославія), Ція (Туреччина), Боліс (Голляндія), В. Орелецький (Цесус), Берг (Голляндія) (з ліва до права).

(З ліва до права) Ція (Туреччина), Міс Маріс (Голляндія), голова північно-американської делегації, представник Цесуса, Неделковіч (Югославія), Космовіч (Білорусь).

Стоять (з ліва до права) Мадярьський делегат, Міс Брун (Голляндія), мадярьський делегат, укр. делегат; сидять: Ція (Туреччина), незнаний делегат, Космовіч (Білорусь), Лейл Тревор (Англія).

ришів в Америці, подбати про те, аби українське студентство було заступлене на конференції Помочі в 1931 р.

III.

XII. зїзд Міжнародної Студенської Конфедерації (СІЕ) відбувався цього року в Брюсселі — в днях 12.—26. серпня. Відкрито зїзд в брюссельській Академії Мистецтв в присутності ректора брюссельського університету, заступників бельгійського правительства та громадянства, дипломатичного корпусу в Брюсселі та бельгійського студентства, представника Союзу Народів, та заграничних гостей-студентів. На зїзд прибули студенські відпоручники з 35 країв Європи, Америки, Азії та Африки. Українське студентство (Цесус) заступали на зїзді т. В. Орелецький та т. інж. Дм. Андрієвський. Про третого делегата не приходиться тут згадувати, бо він мало працював на зїзді.

Програма брюссельського зїзду приблизно така сама, що й на минулорічних зїздах. Тому й не приходиться тут наводити подрібну програму зїзду СІЕ, бо її публіковано в попередніх числах «Студенськ. Вісника».

Зїзд працював в шістьох комісіях: I. Комісія — статутарні справи, тертя між поодинокими студенськими центрами чи навіть в нутрі даної студенської централі, реорганізація Екзекутивного Комітету, процедура при прийнятті нових членів до СІЕ, звіти з місць і т. д.; II. Комісія — університетські справи, міжнародний студенський музей у Празі, публікації Конфедерації, тощо; III. Комісія (постійна, яка працює через цілий рік) — мала дуже широку програму праці, головню відносно міжнародних звязків, подорожий, виміни студентів, та академічних дипломатів, студенські табори, міжнародна студенська легітимація і т. д., і т. д.; IV. Комісія передала свої агенди другій комісії; сама майже не існує;

Міжнародна Студенська конференція СІЕ. — Брюссель (Бельгія).

(З ліва до права) Боліс (Голяндія), укр. делегат, Ція (Туреччина), Нарті (Румунія), Мше Клайне (Голяндія), Неделкович (Югославія), Міс Маріс (Голяндія), Бері (Голяндія), (сидять) Арагон (Еспанія), Космовіч Білорусь).

Міжнародна студенська конференція ІSS — Оксфорд (Англія).

Miss Баліс (Австралія), Реторіс (Латвія), студент-негр з Південної Африки, австралійська делегатка, В. Орлецький (Песус) (з ліва до права).

V. Комісія — самопомогова акція студентства, студенські доми, міжнародна студенська санаторія в Ліезіну, тощо; VI. Комісія — міжнародне спортове бюро студентів, міжнародні студенські змагання т. н.

В першій комісії розбирали такі питання: скарга хорватського та македонського студентства на югославянську студенську централю, яка в особі льокального білгородського акад. товариства «Побратимство» заступає фактично тільки сербське студентство з Білгороду. Хорватське та македонське студентство подало прохання до СІЕ, щоби хорватів та македонців прийняти до

СІЕ як рівновартних студеських чинників, паралельно з сербським товариством «Побратимством». Дискусія була надзвичайно бурхлива й тягнулася фактично два дні. Болгарська делегація чинно піддержувала хорватів та македонців. Хорватське питання скоро на зїзді зліквідовано, при чім хорватські представники мусіли покинути негайно Бельгію. Голова організаційного комітету зїзду пояснював (на інтерпеляцію) це тим, що хорватські делегати не мали відповідних документів й тому не могла брюсельська поліція дати їм побут в Брюсселі підчас зїзду. Далєко тяжша була справа з македонцями. Пропозиція прийняти македонців як вільного члена до СІЕ, не мала за собою більшости зїзду. Перед самим голосуванням в справі прийняття македонців до СІЕ заявив югославянський делегат, що опустить зїзд, коли би македонців прийняли до СІЕ. Таким способом македонське питання відложено й воно вирине напевно в Букарешті (на слїдуючїм зїзді СІЕ) знов.

Дальше було німецьке питання. Всїх німців, в якій державі вони не були-б, обєднує берлінська студеська централь. Німецька студеська централь заступає народний (етнічний) принцип, а Міжнародна Студеська Конфедерація побудована на державнім принципі. Отже німці можуть після статутів СІЕ заступати тільки німецьке студєство з Німеччини (її евентуально ще з Австрії), але в ніякім разі німецьке студєство з Чехословащини та Данції (на заступництво якого претендує варшавський «Звїонзик Народови»). Прийшло до гострої виміни думок між німецькою делегацією з одної сторони а поляками та чехословацькими представниками з другої сторони. Англіїці з початку обстоювали німецький погляд, але пізнійше поставилися проти домагань німців. Рівночасно видвигнено також справу публікації дармштадської спортової олімпїади (яку з рамени Конфедерації зорганізували німці), а саме, що німці не опублікували брошуру про цю олімпїаду також й в офіційній славянській (на цей рік чехословацькій) мові. Німці мотивували це тим, що не було відповідних букв. На це заявив чехословацький делегат, що коли це могли бельгійці зробити, то тим більше могли й німці зробити та видрукувати відозви також й в славянській мові. Обрано було спеціальну підкомісію, яка мала простудіювати німецьке питання та здати звіт першій комісії. Але німці не чекали на вислід праць підкомісії й покинули брюсельський зїзд передчасно. При своїм відїзді з Брюсселі передала німецька делегація президентові СІЕ таку письменну заяву:

«Іменем німецької делегації маємо честь подати Вам до відома слїдуючу заяву:

Німецька делегація постановила покинути конгрес СІЕ в Брюсселі та повідомляє, що вона не може дальше переговорювати з СІЕ в справі дальшої співпраці німецького студєства з нею. На будуче не буде можливо німецькій студєській централь співпрацювати з СІЕ».

В своїм органі «Der Student» (жовтень 1930) твердить німецьке студєство, що воно покинуло брюсельський зїзд через неуступчивість польської та чехословацької делегацій.

СІЕ буде вести переговори й на дальше з німецькими студентами.

Потім йшла справа фляманського студєства. Фляманці подали проханья о прийняття їх до СІЕ як окремого члена, побіч бельгійського центрального союзу. Зїзд відкинув це домагання фляманців.

Дальше виринула справа єспанського студєства, яке розкололося на дві групи: студентів-католиків та студентів-лібералів. Зїзд прийняв до СІЕ ліберальне студєство, через що католики покинули зїзд й зїрвали звязки з СІЕ.

В звязку з македонським питанням виринуло також й українське питання. Поляки домагалися від української делегації, щоби вона (себ-то Цесус) зрєклася представництва Східної Галичини й взагалі українських студентів, що зараз являються польськими горожанами. Прийшло до гострої виміни думок між поляками та українцями. Справу відрочено.

Зараз потім здавав український делегат звіт про положення українського народу та студєства. Він підчеркнув, що поверх 7 мільонів українців під Польщею не мають не то що одного факультету, але навіть й одної катедри, коли міятим процвітає закордоном українська наука, де існує цілий

ряд українських високих шкіл. Поляки не перебували цього року українського бесідника. Тільки просили, аби свій звіт склав також й у французькій мові (наш представник говорив по-англійськи), що український делегат на домагання президії зїзду й зробив. Крім цього просили поляки, дати їм копію звіту.

Польська делегація була досить чисельна (около 40 осіб). Працювала вона дуже інтензивно й старалася, звичайно, шкодити українцям, де могла.

В третій комісії подано звіт про співпрацю Відділу Міжнародних Зв'язків з цією комісією (яка досить значна), головню що до видачі міжнародних студентських легітимаций, публікацій комісії та організації подорожній (віза, знижка на залізницях і т. д.).

П'ятій комісії пропонується економічний звіт Цесус-а (самопомогова акція серед українського студентства, кооперативи, мензи — тощо). Звіт цей буде надрукований з рамени п'ятої комісії в листопаді ц. р.

Шеста комісія займалася міжнародньою студентською олімпіадою в Дармштаді та її вислідами. Потім обговорювано міжнародні студентські спортивні змагання в 1932 р. Постановлено організувати зимову олімпіаду в Татрах (Чехословаччина), а літню в Швейцарії (в Женеві). При обговорюванні особистого складу спортивного бюро (осідок його в Римі) прийшло між італійцями та французами до гострого конфлікту. Італійці жадали для себе більше місць, бо французи й так (по їх думці) мають багато функцій в Конфедерації. Коли італійцям не признали бажане число місць в спортивному бюро — вони покинули передчасно брюссельський зїзд. Блище про цей конфлікт приносить орган італійських студентів «Libro e Moschetto», що виходить в Мілані.

Підчас зїзду організовано цілий ряд прогульок по Бельгії. Делегати звідали цілий ряд бельгійських міст, а саме Лієж, Лувен, Спа, Антверпен, Бруж, Остенде та Ганд, де їх приймали ректори високих шкіл, бурмістри та інші представники бельгійського уряду і громадянства. Підчас прогульки до Генту запросив частину делегатів до себе на обід в замку Беревельде визначний бельгійський політик, сенатор та губернатор провінції — граф Кершов де Дантергем. Українського делегата представлено графови, почім він обмінявся з нашим представником декількома словами про Україну та інші справи.

На банкеті міністерства закордонних справ та мистецтв (23. серпня) були оба українські делегати.

Два дні перед цим запросила українська делегація до себе в гості представників американського, англійського, голандського та турецького студентства, які провели цілий вечір в дружній розмові з українцями та мали змогу побачити українські гравюри й мистецькі образи українських артистів. Від учасників цього вечора дістали українські делегати по брюссельським зїзді цілий ряд сердечних листів.

Чужоземне студентство цікавилася українським питанням в Брюсселі ще більше ніж це було в Оксфорді. Не було майже жадної делегації в Брюсселі, з якою українські делегати не передискутували би, в тій чи іншій формі, української проблеми. При кінці зїзду роздано між чужинців інформаційну літературу про Україну в чужих мовах.

Слідуючий зїзд СІЕ відбудуватиметься в Букарешті.

IV.

Конгрес Університетських Уній при Лізі Націй.

Цьогорічний Конгрес Університетських Уній при Лізі Націй відбувався в Женеві від 1. до 5. вересня. Побіч цілого ряду засідань різних комісій, що підготовляли чи радше білясували свою річну працю для Загальних Зборів Ліги Націй, відбувала в будинку Союзу Народів і Університетська Унія свій річний Конгрес. Академічний молоді присвячують всюди велику увагу; тому і Ліга Націй не може ставитися байдужно до тих, які хочуть пропагувати та працювати для скріплення її авторитету. Вже сам факт, що для Конгресу Унії віднушено найбільшу залю будинку Ліги Націй, в якій засідає Рада Ліги й присутність на відкритті Конгресу самого Генерального Секретаря Ліги та цілого ряду визначних осіб, є найкращим доказом вищесказаного.

На цьогорічному Конгресі Унії були заступлені Університетські Товариства всіх державних народів. Побіч цих многочисельних делегацій не бракувало і української. Українське Університетське Товариство, що існує від 1925. р., не мало точно означених йому прав, бо вже сам статут Унії ставить домагання державности й осідку Товариства на своїй державній території. Наказь Українське Товариство ані одним ані другим почванитись не може. Тому й положення його було цілком відмінне від всіх інших членів. Треба ще ствердити, що Українське Товариство являється одиноким зі всіх тих недержавних народів, які від самого свого засновання тісно співпрацює з іншими товариствами і увесь час змагається за видобуття собі належних прав. В цьому безперечно велика заслуга проф. Бородаєвського, який з не малою затратою енергії і часу посвячувався розвиткові діяльності цього Товариства. В попередніх роках, згідно з умовою між Українським Товариством чехословацьким, українська делегація входила в склад чехословацької Унії. Хоч як це було невідгідним для нашого Товариства, то всеж таки на протязі того часу велася пропаганда в тому напрямі, щоб нашому Товариству були надані певні права та щоб воно могло самостійно виступати і бути членом федерації Унії.

На програмі цьогорічного Конгресу було поставлено між иншим і питання правности нашого Товариства. Українська делегація на цьому Конгресі була доволі чисельною, а саме: голова делегації — проф. Бородаєвський, члени делегації — пані д-р Келлер-Чикаленко, голова Академічного Товариства «Україна» в Женеві — тов. Руснак та тов. Бойків. Вже з самого початку члени делегації розвинули між чужинцями широку пропаганду за корисним вирішенням українського питання. Проф. Бородаєвський, який вже з попередніх конгресів знав чимало делегатів, настирливо домагався від них остаточного полагодження приналежности нашого Товариства. Але самий статут Унії утруднював чимало корисну для нас розвязку, бо змінювати його в нашу користь ніхто навіть не думав. Однак, коли є добра воля й бажання корисно полатодити справу, то для цього завжди вихід знайдеться. Така добра воля була впершу чергу в голови французької делегації, який з питомою йому тільки енергією взявся спершу в організаційній комісії за нашу справу, провів її прихильне полагодження, а опісля боронив її на пленарному засіданні. Приємно було сконстатувати, як полагоджуються справи, коли за них беруться делегації великих держав. Щоправда наша справа не знаходила великого опору зі сторони чужих делегацій, але не мала вона також і прихильників, бо скорше всі булиб погодилися на те, щоб Українське Товариство підіждало аж до відновлення української державности зі своїм прийомом. Всеж таки справа була прихильно полагоджена і нашому Товариству визнано всі права, якими користуються дійсні члени Унії, за винятком права рішачого голосу на пленарних засіданнях. Це безперечно, серед наших обставин і супроти вимог, які подиктовані статутом Унії під протекторатом Ліги Націй, можна уважати за максимальний успіх. Таким чином було розв'язане питання нашої приналежности.

Конгрес працював у трьох комісіях: організаційній, економічній і комісії по виробленню плану дальшої діяльності Унії. Побіч цілого ряду питань які вирішувались в комісіях, були і питання, які вставлено було на бажання Генерального Секретаря Ліги Націй. Одним з таких питань було питання меншостеве. Одначе до ведення ширших дискусій над цим так важним питанням не дійшло. Відбулося кілька відчитів на тему меншостевого питання, а щойно посліднього дня відчинено було коротку дискусію. В цій справі забірав голос від української делегації проф. Бородаєвський, який звернув увагу, що побіч питання національних меншин існує також питання поневолених народів, що національні меншини можуть бути двоякого роду, а саме такі, що розсіяні по цілій території тої чи иншої держави, або такі що при встановленню границь нових держав понали як зникаючо мала частина в ту чи иншу державу. Однак зачисляти цілі міліони людей в тій чи иншій державі до національних меншин, і то в добавку таких, що живуть компактно на великому просторі своєї території, не приходитьсья. Ці народи треба уважати поневоленими.

Дальшою з черги українською справою було вільне внесення проф. Бородавського, щоб поодинокі Товариства повели відповідну пропагандивну працю в тім напрямі, щоби при кожному університеті була вкрєована катедра мира. Над цим внесенням вивязалась широка дискусія — і то в більшости тому, що деякі делегати уважали таку катедру як казальницю, з якої мала бы ширитись пропаганда мира. Колиж потім забрав слово проф. Бородавський і вияснив обширно, що під миром слід сьогодні розуміти, то тоді кількість опонентів спала до двох.

Посліднього дня свого Конгресу Унія влаштувала спільну прогулку на Мон-Блян, яка відбулася автобусами.

Українська делегація опускала конгрес з повним задоволенням, добуваючи й закріплюючи за нашим Товариством певні права.

ЦЕСУС.

КОМУНІКАТ УПРАВИ ЦЕСУС-А Ч. 6.

I. Організаційні справи.

VIII. Звичайний зїзд Цесус-а буде відбуватися в днях 29,30 та 31. жовтня 1930 р. у Празі в Чехословаччині.

Всі організації мають вислати своїх делегатів на зїзд і в тій цілі повинні найпізнійше до 20 ц. м. зголосити імена своїх делегатів. Кошти звязані з висилкою делегатів на зїзд покривають самі організації.

Організації з поза Ч. С. Р., які ізза далекої віддалі не в стані вислати своїх делегатів, можуть бути заступлені на зїзді, якщо передадуть свої повновласти особам (студентам), що перебувають в Ч. С. Р. та покривть ім кошта — звязані зі зїздом. Такі організації мають крім повновласти переслати також списки своїх членів та звіти з своєї діяльності.

Організації, делегати яких потребують окремого дозволу на вїзд до Ч. С. Р., повинні найпізніше до 20. ц. м. подати імена своїх делегатів, як рівнож зазначити, що дотичним особам потрібно помочі в одержанню віз. Дозвіл на вїзд висилає завжди Міністерство Закордонних Справ в Празі на домагання Цесус-а — прямо на чехословацькі консуляти, куди й належить звертатися по візи.

II. Економічні справи.

Багато організацій залягає з плаченням членських вкладок до Цесус-а та одноразовим оподаткованням на міжнародні зїзди. Приступаючи до видання нового меморіялу (див. міжнародні справи) Управа Цесус-а потребує негайно більшу суму грошей, а тому просить всі організації, щоби як найскорше свої залежності вирівняли. Рівнож пропонується всім організаціям складати на цю ціль пожертви (шляхом збірок, самооподаткування і т. п.).

III. Культурно-суспільні справи.

Найблищі числа «Студенського Вісника» вийдуть в половині цього місяця й будуть розіслані всім організаціям. Виділи повинні передати своїм делегатам по одному примірникові «Студенського Вісника», щоби делегати могли ще перед зїздом обзнайомитися зі звітами членів Управи Цесус-а та підготувитися належно до дискусії і праці в комісіях. Рівнож повинні делегати зазнайомитись з резолюціями послідного зїзду Цесус-а.

IV. Міжнародні справи.

Події, що відбуваються тепер в Галичині, вимагають як найрішучійшого протесту української суспільности, проти терору та знушань, що їх допускається польська влада на цих землях. Управа Цесус-а висилає протестаційну телеграму до Ліги Націй, Бріяна, Макдональда та інших визначних політиків, що пропонується зробити й кожній організації — членови Цесус-а, аби масовим протестом заставити впливові чинники, звернути увагу на неможливі відносини в Галичині. Управа Цесус-а рівнож рішила видрукувати в найкоротшому часі меморіял з приводу цих подій, в французькій, англійській та німецькій мовах, де будуть відповідно освітлені польські насильства над українським населенням.

Прага, дня 6. жовтня 1930.

За Управу Цесус-а:

В. Орелецький, в. р.

Президент

Д. Рабич, в. р.

За секретаря.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНСТВА.

Національний Союз Українських Студентів у Бельгії «Насус» — Лієж. Дня 15. серпня 6. р. відбулися Загальні Збори Насус-а. Функції голови виконує покищо т. Глинський. В Лієжу сподіються, що приїде цього року багато українських студентів до Бельгії на студії.

Союз Українських Студентів «Основа» — Данціг. На Загальних Зборах товариства, які відбулися 11. травня 6. р., обрану Виділ т-ва в слідуючому складі: голова — т. Трушкевич Т., місто голова — т. Білосюк П., скарбник — т. Турчик В., скарбник — т. Березовський Ст., господар — т. Турула П.

Українське студентське Товариство «Зарєво» — Данціг. На літний піврік 1930 обрано таку Управу Товариства: тт. Всеволод Федорчук — голова, Роман Мацюрак — місто голова, Л. Крипка — секретар.

З діяльності буковинського студентства.

Праця літ. наук. кружка укр. акад. козацтва «Чорноморе», в Чернівцях в шкільнім році 1929—1930.

I. Свята-академії.

1. День 1. листопада: реферат з деклямаціями і співами.
2. День 22. січня: реферат на тему «Злуки укр. земель» виголосив тов. Шлемко, потім слідували деклямації, народний гимн та інші пісні.
3. Свято в честь Наталії Кобринської: реферат тов. С. Івасюка.
4. 69. річниця смерті Т. Г. Шевченка: реферат тов. С. Никоровича в трьох частях:
 - а) Шевченко — геній України;
 - б) Прометеїзм в творчості Шевченка та
 - в) Філософія й етика Шевченка.

II. Відчити:

1. І. Абраук: «Дещо про соціальні інстинкти».
2. І. Райлян: «Сполучені Держ. Європи і укр. питання».
3. І. Райлян: «Укр. меншість в Румунії».
4. С. Никорович: «Від фемінізму до гетайризму».
5. Д. Квітковський: «Берестейський мир».
6. І. Райлян: «Причини господарської кризи».

III. Розговорні вечери (на розговорних вечерах читалося інтересні статті з журналів та часописів, потім дискутували над ними, часом у формі короткого реферату давали тему до дискусії):

1. Р. Никорович: «Значіння критики».
2. Я. Петрюк: «Вражіння з подорожі до Константинополя».
3. С. Никорович: «Як мають виглядати відносини до селянства і робітництва, щоб заспати ту пронасть, яка є між ними».
4. Козак: «Ми і фашизм».
5. С. Никорович: «Єдине, що потрібне» — Донцов.
6. А. Українець: «Епізоди боротьби за українство з 1863 р.».
7. В. Якубович: «Національне виховання».
8. В. Якубович: «Еміграційне і краєве студентство» — про значіння Цесус-а.
9. Ст. Левинський: «Дещо про еміграційне студентство та «Цесус» (спомини).
10. О. Лазарко: «Атлантида».
11. В. Якубович: «Жидівське питання».
12. Н. Вітан: «Укр. Культ. Рада на Буковині і становище укр. студентів до неї».
13. І. Андрушко: «Дещо з життя-буття укр. народу на Буковині».
14. Н. Вітан: «Нові поняття в праві».

З ЖИТТЯ ЧУЖИННОГО СТУДЕНСТВА.

Еспанське студентство. Ліберальне еспанське студентство (Union Federal de Estudiantes Hispanos) заслало нам обширний лист, в яким заявляє, що організувало в серпні т. р. в Мадриді свій річний зїзд. Крім цього подає

іспанський ліберальний студентський союз, що він налічує 17.500 іспанських студентів, які зорганізовані в 9 федераціях та 49 студентських громадах. Жадна студентська централа Іспанії не нараховувала до генер стільких студентів. По думці згаданого листу знаходиться католицьке студентство у великій меншості. Провід в Іспанії перебравло католицьке студентство тільки тому, що його піддержував диктатор Прімо де Ревера.

Студентське Бюро для Міжнародних Зв'язків — Відленгоф-Стелленбош (Південна Африка). При південно-африканським централім союзі засновано перед роком студентське бюро для міжнародних зв'язків, головню з Європою та Америкою. Цими днями прислало це бюро до Песуе-а циркуляр, в яким просить українське студентство, держати з цим бюро тіснійший контакт.

Французький студентський дім в Берліні. В жовтні ц. р. відбудеться відкриття студентського дому в Берліні для французьких студентів, які студіюють на берлінських високих школах. Дім буде мати просторі салі для читальні, ідальні ітд.

Міжнародний академічний клуб в Пірігу. Літом цього року відкрито в Піріху міжнародний академічний клуб. Завданням клубу буде — навязання щиропріятельських зносин з заграничними студентами в Піріху — як також й з студентами в інших країнах. Проектується цілий ряд відчитів, прогульок — тощо.

Німецька висока школа у Волжській Республіці. В найкоротшій часі буде заснована у Волжській Республіці німецька господарська висока школа, а саме народно-господарський технікум в Краснім Куті, дальше технікум в Покровську, педаг. технікум в Саратові, медичн. технікум та волжсько-нім. технікум для політичних працівників; крім цього буде перемінений німецький відділ при саратовським робітників факультеті на самостійний німецький робітничий факультет (Рабфак).

Антисемітська зверюха в Букарешті. В Букарешті мали місце знов протижидівські демонстрації, які уряджували румунські студенти. Мало кому відомо, що румунська офіційальна назва студентської централі — це «Центральний Союз Християнського Студентства Румунії».

Надіслані книжки та журнали.

Universitas, Akademisks Laikrakts, Nos 1 (10), 2 (11), Vasaras Numurs, 1930, Riga (Latvia).

Národní student, list radikálního nacionalismu, ročník VII., č. 11—14. 1930, Praha.

Prométhée, Revue mensuelle, organe de défense nationale des Peuples du Caucase (Géorgie, Azerbaïdjan, Caucase du Nord), de l'Ukraine et du Turkestan. Cinquième Année, Nos 42—46, 1930, Paris.

L'Europa Orientale, Rivista storica e politica pubblicata a cura dell'Istituto per l'Europa Orientale, Anno X., Nos 7—10 (Luglio-Ottobre), 1930, Roma.

Libro e Moschetto, settimanale degli Universitari e delle Università, Nos 26—42, Anno IV., 1930, Milano.

Hochschule und Ausland, Heft 8, 9, 10, VIII. Jahrgang, Monatsschrift für Wissenschaft und kulturelles Leben, 1930, Berlin.

Der Student, Deutsche Akademische Rundschau, Organ der Deutschen Studentenschaft, Jahrgang XI., Nr. 8—14, 1930, Berlin.

Croatia, Croatian political newspaper, No 1., 1930, Geneva.
«Студенская Думка», громадско-наукова и літературная часопись Беларускага Студентства, ч. 2 (13), кастрычнік, 1930, год. 6., Вільно.

Forerries Humaines, l'Indochine Litigeuse, André Delpeuch-Editeur, 1926, Paris.

Internacia, Fortnightly Review for Internationalisation of the Flemish National Movement, 1e Jaar, No 10—14, Antwerpen, 1930.

Le Sanatorium Universitaire International de Leysin, Edition Revue mensuelle, 1930, Genève.

Bulletin Officiel du Comité France-Orient, Association Nationale de propagande politique et d'action économique dans le Proche-Orient, l'Europe Orientale et de l'Afrique du Nord XIe Série, Mai-Juin, 1930, No 71, 1930, Paris.

- Polen, geographischer und wirtschaftlicher Überblick*, 1930, Waschau.
Studentenwerk, Zeitschrift der studentischen Selbsthilfearbeit, Heft 5, 6, IV. Jahrgang, 1930, Dresden.
Was sind die Roten Pioniere?, herausgegeben vom Internationalen Verband gegen die Dritte Internationale, Genf.
Тризуб (Le Trident), тижневик (revue hebdomadaire), чч. 27—38, рік вид. VI., 1930, Париж.
Розбудова Нації, орган проводу українських націоналістів, чч. 7—8 (31—32), річник III, липень-серпень, 1930, Прага.
Вільне Козацтво (Вольное Казачество), двухнедельный журнал литературный и политический, чч. 57—63, рік видання 3-ій, 1930, Прага.
Вістник Союзу Українських Емігрантських Організацій в ЧСР., ч. 2, 1930, Прага.

Жертуйте на пресовий фонд ЦЕСУС=А!

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЦЕСУС-А склали такі організації добровільні датки:

Союз Укр. Студ. «Основа» в Данцігу	335 кч.
Кооператива Укр. Студентів Техніки в Данцігу	400 кч.
Ощадно-позичкова каса при Укр. Студ. Спільці в Берні	190 кч.
Об'єднання Укр. Організацій в Америці в Філадельфії	50 дол.
Комітет по улаштуванню концерту-балу студ. Волиняків у Луцьку	150 з. пол.
На туж ціль зібрано в академічній козацтві «Чорноморе» в Чернівцях (т. Якубович)	300 леїв,

	леїв		леїв
1. Д-р П. Клим	190	7. Ткачук Іван	5
2. Проф. Мінтянський	20	8. Сирота Андріян	5
3. Проф. Мегидилюк Осип	10	9. Гринюк Володимир	5
4. Антонюк Володимир	15	10. Бережан Мирослав	10
5. Скакун Теодор	10	11. Якубович Василь	25
6. Ватрич Юрій	5	Разом	300

Усім жертвовцям Управа Цесус-а складає щирю подяку.

Посмертна згадка.

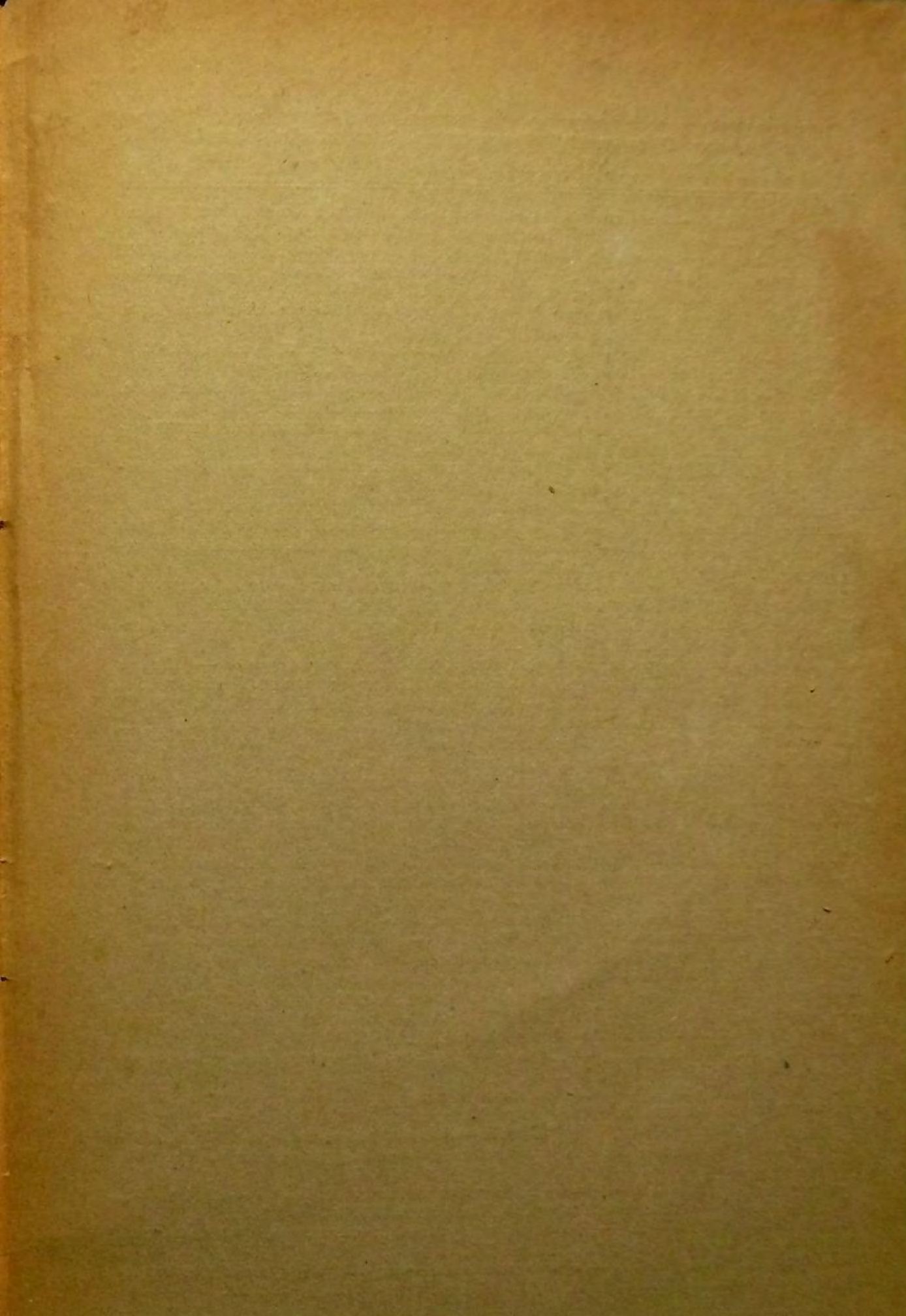
Микола Огібовський, абсолювент електротехнічного відділу Чеської Техніки в Празі, щирий працівник цілого ряду студенських та громадських організацій, помер трагічно в Празі дня 15. серпня 1930 р. (забитий авто).

Покійний уродився 6. травня 1900 р. в Гориці на Волині. По укінченню гімназії в Житомері брав активну участь у визвольній боротьбі за самостійність України, з початку як звичайний козак, а потім у складі гарматного відділу Юнацької Школи. В 1921 р. був народнім учителем на Волині. В 1923 р. брав активну участь в організації першого студенського зїзду на Волині — як член ексекютиви цього зїзду, за що його польська влада покарала звільненням з посади. В останнім часі був чинним як провірочний референт тов. «Основа», в Громаді Студентів з Волині та інших організаціях.

Похорон відбувся 20. серпня 1930 р. на Ольшанським цвинтарі в Празі при великій участі українського громадянства.

В. Й. П.

До цього числа залучується зазив в справі видавання часопису «Україна» для чехословацького громадянства.

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД

Адреса: **Ukrainiskyj Hromadskyj Vydavnyčyj Fond,**
ПРАГА-VRŠOVICE, Brožikova ul. 390, ČESKOSLOVENSKO.

1. С. РИНДИК — *Міцність матеріалів*, курс високих технічних шкіл; 364 ст. 8° З додатком термінологічного словника та 214 рисунками. Ц. \$ 3·00
2. С. РУСОВА — *Теорія і практика дошкільного виховання*. 128 ст., Ц. \$ 0·60.
3. Проф. Др. В. ЯНОВСЬКИЙ — *Сучасне лікування венеричних хороб*, з чеської мови перекл. Др. А. Гончаренко. 118 ст. Ц. \$ 0·50
4. Др. Ф. БУРІАН — *Пластична хірургія*, з 24 ілюстр., з чеської мови перекл. Др. А. Гончаренко, 32 ст. Ц. \$ 0·30.
5. Проф. О. ШУЛЬГІН — *Нариси з нової історії Європи*. 220 ст. Ц. \$ 1·00
6. Др. А. ГОНЧАРЕНКО — *Загальна гігієна*. 204 ст. Ц. \$ 1·00
7. Проф. Ф. ЯКИМЕНКО — *Практичний курс науки гармонії* в 2-х част. підручник для шкіл різних типів. З задачником. 132 ст. Ц. \$ 1·00.
8. М. ПАВЛІЧУК — *Коротка анатомія* для студентів медицини. З передмовою акад. А. Старкова. 116 ст. Ц. \$ 0·75.
9. Проф. А. АНТОНОВИЧ — *Триста років українського театру* (нарис історії українського театру). 276 ст. Ц. \$ 1·35.
10. Др. ЯКИМ ЯРЕМА — *Провідні ідеї філософії Т. Г. Масарика*. Ц. \$ 0·30.
11. Проф. Є. ІВАНЕНКО — *Курс аналітичної геометрії*. 424 ст. Ц. \$ 3·50.
12. Проф. Ф. ЩЕРБИНА — *Статистика — історія статистики і статистичних установ*. 288 ст. Ц. \$ 1·50.
13. К. МИХАЙЛЮК — *Молоочарство*. Підручник для вищих сільсько-господарських шкіл. Ч. I. Молокознавство 164 ст. З 63 мал. Ц. \$ 0·90.
14. Проф. ф. ЧАЙКОВСЬКИЙ — *Алгебра*, курс середньої школи і для самонавчання. Кн. I. Ст. XII + 452. Ц. \$ 3·70.
15. *Модерне українське мистецтво*; Вип. I: Проф. Д. Антонович — *Група Празької Студії*. Франц. і укр. текст з 32 репродукціями. Ц. \$ 0·90.
16. Проф. С. БОРОДАЄВСЬКИЙ — *Історія кооперації*. Ст. 448. Ц. \$ 2·50.
17. М. РАШЕВСЬКИЙ — *Рафінація цукру*, під редакцією і з додаками інж. Л. Фролова та з 30 мал. 224 ст. Ц. \$ 1·50.
18. ЮРІЙ ДАРАГАН — *Сагайдак*. Вірші. Ст. 64. Ц. \$ 0·45.
19. Акад. А. СТАРКОВ — *Загальна біологія*, з малюнками. Ст. 184. Ц. \$ 1·00.
20. М. ГАЛАГАН — *Атомістично-молекулярна теорія*. З мал. Ст. 188. Ц. \$ 1·35.
21. Проф. М. ЧАЙКОВСЬКИЙ — *Алгебра*, курс середньої школи і для самоосвіти. Кн. II. Стор. VIII+300. Ц. \$ 2·50.
22. Проф. Д. ЩЕРБАКІВСЬКИЙ — *Українське мистецтво, т. II*. Стари церкви, надгробки й придорожні камені на Українським Поділля, Буковині та на Покутті. Стор. 40+64 стор. ілюстрацій. Ц. \$ 2·—.
23. Гр. ЧУПРИНКА — *Твори*, I. посмертне видання. Ст. XXIX+544. Ц. 2·10
24. *Українське мистецтво*: В. СІЧИНСЬКИЙ — *Архітектура старокнязівської доби (X—XIII ст.)* Стор. 50+24 стор. ілюстрації. Ц. \$ 1·50.
25. Др. В. ГАРМАШОВ — *Шкільна гігієна*, з малюнками. Ст. 144. \$ 0·80.
26. Інж. Л. ФРОЛОВ — *Цукроварство*, з малюнками. Ст. 440. Ц. \$ 3·—.
27. Акад. Проф. Др. Ст. СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ — *Розвиток поглядів про семью слов'янських мов і їх взаємне споріднення*. Ц. 0·65.
28. Проф. Л. БІЛЕЦЬКИЙ — *Основи української літературно-наукової критики*. Ст. 312. Ц. \$ 1·90.
29. Проф. Хв. ВОВК — *Студії з української етнографії та антропології*. З мапами та малюнками в тексті (19 звч. і 4 кольор.) Ст. 356. Ц. \$ 3·—.
30. Проф. М. ТУГАН-БАРАНОВСЬКИЙ — *Політична економія*. Ст. 184. Ц. \$ 1·—.
31. Інж. Р. КАХНИКЕВИЧ, *Задачник до «Міцності матеріалів»*. Ст. 160. Ц. \$ 1·80.
32. Проф. Л. ГРАБИНА — *Геодезія*. Частина перша, вип. I-ий і II-ий. Ст. 600. 191 рис. й 44 таблиці та 3 мапи. Ц. I-го вип. \$ 3·75 і 2-го \$ 2·50.
33. Проф. Л. ГРАБИНА — *Короткий історичний нарис розвитку геодезичних вимірів*. Ст. 75. Рис. 28. Ц. \$ 0·75.
34. Проф. І. ШОВГЕНІВ — *Гідравліка підземних вод*. Підручник для гідротехніків і меліораторів. 34 рис. й 17 таб. Стор. 115. Ц. \$ 0·90.

... та при всякому більшому замовленні безпосередньо у Видавництві